# TRACTATVS AVREVS,

## ET QVOTIDIE PRACTICABILIS ÆQVESTRIS DIGNITATIS, ET DE PRINCIPIBVS. &c.

*PETRI CALEFATI VIRI ILLVSTRIS, Clarissimi & Celeberrimi Iureconsulti, Pisani, & ciuis Florentini, Aequitis Aurati, Cesarei, ac etiam Pontificij, Comitis Palatini, & consistoriani, In Gymnasio Pisano, In Primo loco Iuris Ciuilis Interpretis Mattutini.*

*MEDIOLANI,*

*Apud Michaelem Tinum, Ad instantiam Francisci & Simonis Fratrum de Tinis.* 1581.

*Cum Licentia Superiorum.*

# AMPLISSIMO VIRO IOANNI FONTANAE PROTONOT. APOSTOLICO, ET ARCHIPRESBITERO MEDIOLANI.

*HYPPOLITVS SETA Iuriſconſultus Piſanus. S. P. D.*

*CVM Illuſtris ac excellentiſsimus Petrus Caleſatus, quo Magiſtro uſus eſt uterq; noſtrum in diſcendo iure ciuili, multis ab hinc annis, quaſi animi gratia ferijs aſtiuis, aureolum libellum de Aequeſtri dignitate ſcripſiſſet, multi ab eo petierunt, & ego in primis precibus omnibus contendi, ut ad communem omnium utilitatem eum imprimendum curaret, ſed quanquam non erat dubitãdum, quin à ſtudioſis omnibus libenter legeretur, cum miro ordine, &*

*præstanti iudicio ea complexus esset, quæ à cæteris confuse & pingui Minerua (ut aiunt) pertractata fuerant, nunquam tamen adduci potuit, ut ad editionem animum appelleret; cum .n. iam antea in primam digestorum ueterum partem commentarios edidisset, editurusq; esset reliquos tres, cum consilijs amplius ciↄ c c. quæ à multis auidissime expectabantur, alienum à dignitate fore existimabat, si tam paruum, tamque minutum opusculum ederet, qua in sententia cum perstaret, facile ab eo impetraui, pro incredibili mea in illum obseruantia, ut libellum ipsum describerem, eiusq; exẽplum apud me esset, cuius diuulgandi mirum me quidem sepe desiderium tenuit, sed ueritus sum, ne illius animum offenderem: Nunc cum Mediolani sim, dederimq; eum legendum aliquot Nobilibus Iurisconsultis, qui illum sibi mirum immodum placuisse affirmarunt, coactus sum polliceri, daturum me operam, ut imprimeretur, quod eo libentius hoc tempore facio, quod spero fore, ut Calefatus qua est humanitate animum meum spectet, nec excellentis ingenij sui fructus, cum bene maturi sint, à me in publicũ afferri, & cõmunicari cum omnibus*

nibus

nibus moleste ferat, & si.n res perexigua est, in ea tamen non minus quàm in arduis difficilibus eiusdẽ disputationibusq; ingenij lumen interlucet. Cum hunc librum cum tui nominis inscriptione publicare constituerim Optime FONTANA, putaui me facere quiddã, quod utrique nostrum æque conueniret, tibi quia libri Auctorem summopere semper in precio atque honore habuisti, ob excellentem in explanando iure præstantiam es admiratus, ob singularem probitatem, & incredibilem in te beneuolentiam tanquam Patrem obseruasti, cum ille te in iuris peritorum numerum aggregauerit, & ijs insignibus cohonestauerit, quibus ij ornari solent, qui diuturno, atque assiduo librorum usu in Gymnasijs publicis, eam auctoritatem consequuntur, ut eorum iudicio, qui in iure publice explicando excellunt, ad leges interpretandas apti existimentur, cum inquam in isto tuo dignitatis gradu, eadem prorsus uoluptate perfrusus fuerit, qua postea affectus est, cum Illustres filios suos in iuris peritorum ordinem adsciuit. Mihi quia neminem esse, quem plusquam te diligam uerissime possum affirmare. Huc accedit amicitia inter nos undeuigesimũ

annum

*annum orta, cum te Pisas tanquam ad mercatum bonarum artium, humani, & diuini iuris cognoscendi causa contulisti, deinde, mutuis officijs culta, & confirmata per sexennium ipsum, quo studia tua, summa tua cum laude, & omnium admiratione confecisti; Nec omittam dicere, quod biennio antequam iuris insignia acciperes, cum ego publicum interpretandi iuris munus sustinerem, quotidianis explanationibus meis interesse, & in accipienda laurea, me unum ex promotoribus tuis esse uoluisti. Hæ sunt causæ illæ neque paucæ neque leues quibus ego adductus hunc librum tibi dicatum, in tuo nomine apparere uolui, ut is sit tibi, & alijs argumentum beneuolentiæ in te meæ, & testimonium iudicij de uirtutibus tuis mei, & fieri fortasse potest, ut aliquando maius quiddam ad te mittam, quod tibi non omnino sit iniucundum. Sed quoniam omnes industriæ meæ fructus tibi merito, atque optimo iure meriti, non dum ad maturitatem peruenerunt, his te interim quasi floribus oblectabis, & redamabis me amore quodam planè singulari, cum & te à me unice diligi scias, & nullum me finem facere intelligas prædicandi, & laudi-*

*bus.*

*ous in cœlum tollendi diuinas, & cœlestes uirtutes tuas: Vale Mediolani xiij. Kalendas Iunij. M. D. LXXXI.*

Candido Lectori, Vincentius Mazzolius
V. I. D. Pisanus.

Hortus adoratis veluti cultissimus herbis
Ridet, & effusus ridet ubique fluit
Hic liber, Hic laudes æquitum complectitur Altas;
Magna docet summis iura deberi viris;
Splendidus est Honor, Laus, Gloria, summaq; virtus
Hac fauor, Hac Regnum, conciliatur Amor:
Res utilis lectu, Materia celsaq; clara
Celsum authoris denotat Ingenium,
Nam sunt Illustris Monumenta Insignia Petri
Calfati legum uindicis eximij.

# INDEX EORVM

## *quæ in hoc tractatu Aequestris dignitatis continentur.*

103 Rex

# TRACTATVS AVREVS,

## ET QVOTIDIE PRACTICABILIS ÆQVESTRIS DIGNITATIS, ET DE PRINCIPIBVS. &c.

*PETRI CALEFATI VIRI ILLVSTRIS, Clarissimi & Celeberrimi Iureconsulti, Pisani, & ciuis Florentini, Aequitis Aurati, Cesarei, ac etiam Pontificij, Comitis Palatini, & consistoriani, In Gymnasio Pisano, In Primo loco Iuris Ciuilis Interpretis Mattutini: Feliciter Incipit.*

*CVM superioribus annis compendiosè scripserim de Nobilitate, isq; tractatus fuerit excussus, sitq; præ manibus omnium, desiderabatur à multis ut aliquid æderem de Equestri Dignitate: præsertim cùm anno ab hinc 6. fuerit institutus ordo Equitum Sancti Stephani, dubiteturq; non solùm de præcedentia inter equites diuersorum ordinum, sed etiam inter Doctores profitentes, & equites Diui Stephani: Ideò hunc quoque laborem æstiuis temporibus, quibus uacamus à munere publicè in scholis interpratandi non inuitus annis proximis, suscepi. Cùm enim annorum supra duos & quadraginta sim doctor V. I. Eques auratus cæ-*

sareus,

*sareus, Comes Palatinus, & Consistorianus annorum supra triginta; ac etiam nouissimè Pontificius cum expressa concessione tituli, ac dignitatis illustris, & annos ultra uiginti continuos, Iuris ciuilis interpretis ordinarij matutini munere in hoc pisano Gymnasio sim functus, cæterisque omnibus senior, abest suspitio affectionis ad alterutram partem.*

*Addidi de Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, & Baronibus.*

*Videbimus igitur implorato diuino præsidio.*

*Primo quæ sit equestris dignitas propriè, & de eius origine.*

*Secundo de diuersis ordinibus Militum dignitatem habentium, & eorum origine, ac prælatione.*

*Tertio uter dignior sit, præferriq; debeat an Doctor V. I. an Eques auratus cæsareus, uel pontificius, immediatè creatus à summo Pontifice, uel à Cæsare.*

*Quartò quis præferri debeat an Doct. V. I. an miles dictorum ordinum, & quid de Collegijs?*

*Quintò de Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, & Baronibus.*

1 *De primo sic mihi dicendum uidetur † Equestrem dignitatem eam esse, de qua in tit. C. de eques. digni. lib. 12. ubi Iusti. Imperator legem unicam posuit in hac uerba, Equites romanos secundum gradum post clarissimatus dignitatem obtinere iubemus, & quamuis glo. ibi romanos Equites uelit esse eos, Qui Romam custodiunt, & exponit clarissimatus .i. consulatus per l. 2. C. de Domes. & Protec. eod. lib. 12.*

*lib. 12. tamen neutrum uidetur uerum; primum.n.*
2 *non,* † *quia Equites romani appellantur eo loco ij, quos nunc Imperator auratos appellat; eos.n.in locum equitum romanorum successisse constat, ut scribit Vigli. insti. de milita.testa. in rub. num. 12. & Paulus Manutius in suo Calepino in uer. Eques, ait, Equites etiam dicebantur à Romanis qui equestrem dignitatem erant adepti, aut ex equestri ordine prognati, quorum ordo quamuis dignitate senatoria aliquantò erat inferior proximam tamen ab illa obtinebat dignitatem:*
3 † *Equestrem autem censum fuisse coronatorum Decemmillium, quàmquàm postea pro arbitrio Principum sæpius auctus fuerit census, & etiam imminutus. Alex. ab alexandro Genialium dierum lib.2.cap.29. sic scribit. Rectè, & condignè quidam existimauerunt cùm duo ordines plebis scilicet, & Senatorius Romæ à principio æditi fuissent, equestrem ordinem qui medium teneret locum postea adijci ceptum esse; quibus purpura, ut Patricijs, & Senatoribus uti non licebat, ius tamen anulorum aureorum, quo insigni à plebe secernebantur, & medius ordo notabatur publicè tributum ferunt &c. Sequitur, is tamen, ordo, & si senatorio minor, magnæ tamen amplitudinis, uigorisq; habitus est, quippè erat auctus amplissimis honoribus, & senatorio penè par erat &c. Et paulò post. Quin etiam Equites supra Senatores extulerant, & uelut longè Principes plerunque antelati sunt. Et inferius. Tantiq; splendoris fuere, ut Præfecturam Prætorij amplissimum munus continua serie ad Titum usque ab or=*

,, dine equestri administratum legamus; & postea in=
,, ferius. Eoque dignationis ordo processit ut Mæce=
,, nas equestri gradu uelut amplissimo fastigio conten=
,, tus, ad senatorium transire non curarit. Cur postea
,, secuti Cæsares laticlauum distinctum tamen à sena=
,, torio uelut honoris ornamentum tradidere; cautum=
,, que fuit ne quis huic ordini asciſceretur; neue ius
,, anulorum daretur, nisi ipse ingenuus, pater, &
,, auus ingenui forent, cuique sextertia quadringenta,
,, quod peculium equestre habitum est, census fuisset;
,, quod & Tiberij edicto cauebatur. Et Iurisconsul=
4 tus in l. 2. §. fi. ff. de origi. iur. † loquens de Mas=
surio Sabino Iurisconsulto dicit, qui in equestri or=
dine iam grandis natu, & ferè annorum quinquagin
ta receptus est; & quidam ibi cùm eo loco dicatur,
Massurio Sabino in Equestri ordine ab Impera=
tore admisso non fuisse amplas facultates, quærens
quomodo id fieri potuerit? cùm lege Roscia cau=
tum esset ne equestri ordini ascriberentur, nisi qui=
bus quadringenta sestertia essent, quæ pecunia est
ferè decem millium aureorum nostratium secundum
Alciat. in l. Plebs. ff. de verbo. signifi. respon=
det Sabinum à Principe dignitatis nomine in eum
ordinem receptum, non quòd censu ualeret, &
Principem superiorem esse lege. Cagnol. uerò ibi sub
nu. 41. ait fortè melius dici posse quod eo tempore lex
Roscia non haberet uigorem per ea, quæ ipse addu=
cit subdens nume. 42. quòd cùm Romæ tres essent or=
dines, Senatorius, equestris, & plebeius theatrum
Romæ dispositum erat ut ibi per eum secundum Vi=
truuium.

5 *truuium. † Equester ordo iudicabat ut scriptum reliquit Cicero lib. 2. in verrem oratione quinta, scribitq. Alex. ab Alexandro loco supra alle. quòd cum Imperatores ius populo dicerent, fuit constitutum ut equites cum Senatoribus unà diiudicandis causis consilio adessent, ita ut eorum arbitratu iura, & differentias diffinirent, ipsasq; decurias Iudicum ex ordine equestri deligi. Ideòq; rectè Lucas de Pen. in rub. C. de Eques. Digni. lib. 12. ait rubricam illam non dicere de Equestri militia, sed de equestri dignitate; quod longè diuersum est; subditq; ex Isidoro Ethim. lib. 9. cap. 4. quòd quamuis senatoria*
6 *quisque origine esset † usque ad legitimos annos Eques romanus erat, deinde accipiebat honorem senatoriæ dignitatis. Et de ea dignitate equestri est tex. in l. pen. ff. De Milita. testa. ubi filiusfami. equestri militia exornatus, & in comitatu Principum retentus, cingi confestim iussus testamentum de castrensi peculio facere potest: uidetur.n.ille tex. loqui de equestri dignitate, ut patet ibi exornatus, & in comitatu Principum retentus. Ad idem l. Nuper ff. de dona. inter ui. & uxo. ubi ex indulgentia Principis Antonini recepta est alia causa donationis, quam dicimus honoris causa. Ut ecce si uxor laticlaui petendi gratia donet, uel ut equestris ordinis*
7 *fiat, uel ludorum gratia. † Laticlauus propria uestis senatoris erat, qua Senatus dignitas, & amplissimus ordo notabatur ut scribit Alex. ab alexandro. Geniali. Die. lib. 4. cap. 11.*
8 *Patet ergo ex prædictis † ius equestris ordinis non*

*dari militantibus tantùm tanquàm bellicæ uirtutis insigne, sed etiam uiris probitate, uirtute, scientia dignis. Cùmq. his temporibus ordo senatorius urbis Romæ non inueniatur (non enim conseruatur in eo, quem Senatorem urbis dicimus, qui forensis eligitur, iuriq; dicendo præest, eiusq; officium est annale, ut scripsi in Addi. ad l. 1. ff. de offi. eius, nume. 39. cum seq.) nec etiam reperiatur Constantinopoli, quæ noua Roma dicebatur, cùm ab hostibus christia-*

9 *næ fidei detineatur, sequitur † ut hodie primum ordinem in ciuitatibus, excepta Venetiarum urbe, tenere uideatur equestris dignitas, quam Impera-*

10 *tor his uerbis codicillis suis concedere solet. † Te P. presenti nostro edicto, & de plenitudine nostræ Cæsareæ potestatis militem, siue Equitem auratum*
*„ facimus, & creamus, ac titulo, & dignitate mili-*
*„ tari decoramus, & ad statum, & ordinem mili-*
*„ tarem assumimus, militaris quoque cinguli, & bal-*
*„ thei decore, fascibusq;, & stemmate auratæ militiæ*
*„ insignimus, & fortitudinis gladio accingimus, ac*
*„ aliorum militum numero, & consortio clementer*
*„ ascribimus, & aggregamus, uolentes & decernen-*
*„ tes quòd deinceps ubiq; locorum, & terrarum pro ue-*
*„ ro milite habearis, & honoreris, possisq;, & de-*
*„ beas pro huiusmodi susceptæ dignitatis ornamento,*
*„ torquibus, gladijs, calcaribus, uestibus, phaleris,*
*„ seu equorum ornamentis aureis, cæterisq; omnibus,*
*„ & singulis priuilegijs, gratijs, dignitatibus, &*
*„ franchitijs uti, frui, & gaudere, quibus ueri strenui*
*„ per nos stricto ense facti, & creati milites utuntur,*

*fruuntur,*

,, *fruuntur, & gaudent, & etiã admitti ad quæ illi ad=* ,, *mittuntur quomodolibet de consuetudine, uel de iure.* *Quòd autem non rectè loquta fuerit glo.d.legis uni. C.de*
11 *Eques. digni.* † *exponens clarissimatus .i. consula=tus ostenditur: nam l. 2. C. de Domes. & Protec. eo.lib.12. per glo. alle. loquitur de dignitate consula=ri, non consulatus: disponitur.n.in ea, quòd Pri=micerius Domesticorum & protectorum, utriusque scholæ post adeptum tribunatum inter eos spectabili dignitate perfruatur, qui Ducatum gerere merue=runt: alij uerò, qui decursis stipendijs ab eodem de=cem usque numero subsequuntur consulari.i.clarissi=matus dignitate perfruantur: & licet Odofred. in præalle.l.uni. super qua non scribit Bar. nec Nico.*
12 *de Neapo. dicat* † *romanos Equites esse qui Romam custodiunt sequens errorem Accursij contemporanei sui, uel Accursius illius: subdensq. habent enim se=cundum gradum post clarissimos.i. spectabiles sunt, malè loquitur, & contra d. l. 11. C. de Domes. & Protec. Sed Ioan. de Platea in præalle.l.uni.benè in=tellexit illum tex. quòd teneant secundum locum E=quites post clarissimos, quibus præferuntur Spectabi=*
13 *les.* † *Consularis.n.vir dicitur qui fuit Consul, ut scripsi in l.1.nume.16.ff.de Offi.eius: ac etiam is qui non gessit consulatum, sed codicillos consularis digni=tatis habere meruerit.l.fi. C. de Decuri. lib.10. cum si. dixi in præalle.l.1. de offi.eius.in Addi.nu. 35. & 36. Et sic Senator est: nam Senatores ut singuli so=lùm erant clarissimi prout ibi scripsi: Consules ue=rò illustres erant, & quibusdam temporibus pote=*

rant dici superillustres, ut probaui in d.l.1.num.19. & consequenter dignitas consulatus; Senatores au=
14 tem ut uniuersi, & sic † Senatorum cœtus illu= stris erat, uel superillustris: Idq; etiam seruatur Venetijs, ubi Senatus appellatur illustrissimus, uel se= renissimus, singuli uerò Senatores clarissimi.
15 Dicet quispiam, sic sequitur Comitem Consistoria= num digniorem esse non solum Equite aurato, sed etiam senatore, cùm talis Comes sit spectabilis. l.1. C. de Comi. Consisto.lib.12. quæ lex est Valenti. & Theodosij Imperatorum, in hæc uerba: Eos, qui tranquillitatis nostræ consistorij dici Comites merue= runt spectabilibus, & Proconsulibus æquari genera= liter decernimus. Et glo. ibi ait, ergo sunt spectabi=
16 les; & licet Bart. ibi uelit in summario † Comites consistorianos eos esse, qui steterunt in Principis con= sistorio, Ioan. de Platea uelit quòd diu steterint, ui= dentur tamen loqui contra illum tex. dicentem eos di- ci Comites, qui sic dici meruerunt, non dicit qui ste= terunt, prout aduertit Ioan. Anto. Rube. consil.86. Circa præmissa nu.1. reprobans Bar. Lucas de Penna uidetur intelligere illum tex. prout sonant uerba, & rectè in hoc; sed non placet dum loquitur in rub. in fi. quale sit eorum officium; sed potius quòd sint Con= siliarij Principis, ut scribit Pyrrus in trac. de Roma. Magistra. in prima parte nu.23. non tamen supremi consilij, ut dixi in l.1. sub nu.35. De offi. eius. Et uer- ba, quibus Imperator suis codicillis hanc solet conce- dere dignitatem omnem tollunt dubitationem, sunt enim huiusmodi.

Motu

17 *Motu † igitur proprio, & animo deliberato, &*
,, *ex certa nostra scientia, sano quoque Principum,*
,, *Comitum, Baronum, Procerum, & aliorum no=*
,, *strorum, & sacri Imperij fidelium dilectorum ac=*
,, *cedente consilio, & de nostræ Cæsareæ potestatis ple=*
,, *nitudine, & ex speciali gratia Te P. &c. sacri*
,, *Lateranensis Palatij, aulæq; nostræ Cæsareæ, &*
,, *imperialis consistorij Comitem fecimus, creauimus,*
,, *ereximus, & Comitatus Palatini titulo clementer*
,, *insigniuimus, prout tenore præsentium facimus, crea-*
,, *mus, erigimus, attollimus, & gratiosius insignimus,*
,, *ac aliorum Comitum Palatinorum numero, & con=*
,, *sortio gratanter aggregamus, & ascribimus: De=*
,, *cernentes, & hoc imperiali statuentes edicto, quòd*
,, *ex nunc in antea omnibus, & singulis priuilegijs,*
,, *gratijs, iuribus, immunitatibus, honoribus, exem=*
,, *ptionibus, & libertatibus uti, frui, gaudere possis,*
,, *& debeas, quibus cæteri sacri Lateranensis palatij*
,, *Comites hactenus potiti sunt, seu quomodolibet po=*
,, *tiuntur consuetudine, uel de iure municipali, seu com*
,, *muni. Dantes tibi &c.*

*Ex his patet non rectè loqutos fuisse. Bald. & Cardin. Alexan. in c. quis dica. Dux. &c. & Iaco. de San= cto Georg. in tract. Feudo. in uer. Comites, ut refert Nico. Boeri. in trac. De Ordi. grad. vtri. fo. in se= cunda parte, in fi. prin. & Ias. in l. 1. nume. 12. De*
18 *Offi. eius dicentes istos † Comites Palatinos non es= se propriè Comites, sed abusiuè: cùm immò uerè, & propriè sint Comites isti, de quibus in corpore Iuris, ut Comites Palatini, & Consistoriani? cùm Comi=*

*tes.*

*tes inuestiti de Comitatu essent incogniti iure ciuili, & originem habuerint post inclinationẽ romani Imperij ab occupationibus, & uiolentijs, prout scripsi in Addi. ad l.1. nu.73. de offi. eius: Non.n. ualet consequentia in his terminis, sunt potentiores, uel ditiores, ergo digniores, uel magis propriè Comites: Idq; in effectu uoluit Deci. ibi nu. 17. in fi. licet uerum non uideatur quod ipse dicit de potestate creandi notarios &c. Sed Bald. & alij defendi possent, intelligendo de Comitibus, de quibus in vsibus Feudorum; qui sunt inuestiti de aliquo Comitatu: non tamen ideò ualet consequentia ista, Comites Palatini sunt abusiuè Comites attentis vsibus feudorum, ergo absolutè non sunt propriè Comites, quia uerè sunt: Cùm ab Imperatoribus, & legibus fuerint introducti temporibus, quibus omnes parebant Imperatori, & hodiè ipse Imperator eos creat, & multa de reseruatis Imperatori conceduntur Comitibus Palatinis, & Consistorianis secundum qualitatem, & uirtutem ipsorum Comitum, quæ non conceduntur Comitibus inuestitis de aliquo Comitatu, seu territorio, nec putent sibi omnia intelligi concessa, sed potius omnia denegata, quæ non fuerunt expressè concessa, cùm aliquorum inclusio sit aliorum exclusio. l. Cum Prætor in prin. ff. de iudi.*

19 *Ex † consuetudine tamen honorabilior uidetur titulus Equestris dignitatis quàm Comitatus Palatini, & consistoriani: & Imperator facilius concedit hunc titulum, quàm illum: sic etiam summus Pontifex.*

20 *Secundo principaliter uidendum eſt de diuerſis † ordinibus militum dignitatem habentium, & eorum origine, & prælatione.*

*De his Raph. Volaterranus Anthropologiæ lib.21.cap. 6.tit. Ordines militares, ac primùm Sancti Ioannis: Tres ordines primùm cœpiſſe Hieroſolimis ait Sancti Ioannis Baptiſtæ: qui Rhodi poſteà ſunt appellati, nunc melitenſes, templariorum, & Sanctæ Mariæ Teutonicorum:*

*De militibus rhodijs in hæc uerba ſcribit.*

,, *Ioannes Hircanus Machabeorum unus primus Xeno*
,, *docheum pauperum dicitur Hieroſolymis conſtituiſſe*
,, *quo (recepta à Barbaris ciuitate) ſubuerſo, Sultanus*
,, *Aegypti, qui eam tenebat, quartam partem ſyrijs*
,, *chriſtianis ſub annuo tributo incolendam conceſſit:*
,, *Latini quoque ab eo impetrauere, ut & ipſi, qui ri=*
,, *tus ſyriacos, aut græcos non ſequerentur iuxta ſe=*
,, *pulchrum habitare ea ratione poſſent, ubi & cœno=*
,, *bium diuæ Genitrici conſtruxere, quod de latina uul=*
,, *gò appellabant, cui Abbas præerat: Huius erat of=*
,, *ficium imprimis hoſpites excipere latinos: eodem exē=*
,, *plo breui poſt tempore alterum Virginum cœnobium*
,, *Diuæ Magdalenæ iuxta dedicarunt quòd item fœ=*
,, *minas exciperet: Confluentem igitur peregrinorum*
,, *cateruā cum loci anguſtia non caperet, Xenodocheum*
,, *propè etiam conſtituerunt, quod Diuo Ioanni Bapti=*
,, *ſtæ dedicauere, admoniti Zachariæ patris memoria,*
,, *qui in eum locum ſæpe ad meditandum conuenerat.*
,, *Habeo tamen authorem, qui dicat non Baptiſtæ,*
,, *ſed Ioanni Elemoſinario dicatum fuiſſe: Is Patriar*

,, cha fuit Alexandrinus genere Cyprius sub Phoca
,, Imperatore : qui ob eleemosynas frequentes, & in
,, pauperes misericordiam tali nomine dignatus fuit:
,, nam & pauperes dominos suos appellare solebat : &
,, quando locus ab initio redditu carebat, partim è fru=
,, ctibus utriusq; cœnobij, partim ex ære collato uicti=
,, tabant. Quidam posteà Gerardus, qui diu Xenodo=
,, cheum id administrauerat, cum aliquot socijs ami=
,, ctum ac ritum, quibus nunc degunt, sibi prius as=
,, sumpsit, pariq; exemplo Agnes, quæ cœnobio Vir=
,, ginum præerat, professa est. Res deinde per Patriar=
,, cham; & Pontificem probata, breui tempore adeò
,, coaluit, ut opes deinde maximas Principum libera=
,, litate assequerentur. Creatus mox Raimundus pri=
,, mus Magister, qui cæteris præesset, & Rhodus In=
,, sula à Gotifredo rege primo, qui ciuitatem eo tem=
,, pore unà cum cæteris ex barbaris receperat, eis con=
,, cessa, quam in hodiernum usq; diem magna uirtute
,, defensitauere, ordinis censentur Augustini, oratio=
,, nem dominicam certo numero repetitam pro canonicis
,, pronunciant horis: At his mores quoque posteà labe=
,, factari ceperunt, contra quos Diuus Bernardus in=
,, uehitur ut nimio in apparatibus, ac expeditionibus
,, luxu utentes: profectò ignorans quid ad hoc æui eo=
,, rum pleriq; facturi essent, cùm non in armis, sed in
,, otio, interquè scorta, & epulas huiuscemodi luxu=
,, ria sit.

Hæc Volaterra. & licet ipse non explicet originis pri=
mæ tempus, potest tamen deprehendi ex eo, quòd
tempore Phocæ Imperatoris fuisse ait: Is autem impe=
trauit

*trauit Constantinopoli circa an. salutis 700. ut ipsemet Volaterranus scribit Antropologiæ lib. 23. Alterius uerò originis tempus, quo primus Magister creatus fuit deprehendi potest ex eo quòd à Gotifredo rege primo regnante fuit eis concessa Rhodus, Gotifredus autem Rex Hierusalem obijt circa annum salu-*
21 *tis 1100. teste Sabellico æneadis 9. lib. 4. † Rhodo expulsi fuerunt milites ipsi à Solimano Turcarum Imperatore anno 1523. quibus anno 1530. data fuit seu confirmata pro eorum sede ab inuictissimo Carolo Quinto Roma. Imperatore Insula melitensis, a qua postea Equites melitenses appellati sunt, uel potius fratres; fratres.n.se appellant in subscriptionibus litterarum, alijsq; actibus, nec eis uxorem habere permittitur.*

22 *De Templariorum authoribus † Volaterra. loco præallegato, cùmq; ob nefanda facinora à Clemente Quinto hic ordo sublatus fuerit anno 1312. ut etiã scribit Platina in uita Clementis Quinti & Polidorus de Inuentoribus rerum lib. 7. cap. 5. & Robertus Gauignus in uita Philippi pulchri Regis Francorum dicens damnatos fuisse in Concilio Viennensi per Clementem Quintum; sic etiam Christianus Masseus Cronico. lib. 17. propè finẽ; nihil ulterius dicendum est.*

23 *Ordo militum † Sanctæ Mariæ Teutonicorum utitur candido amictu cum atra cruce, & eum locum, quem nunc Pruteniam, seu Prusiam uocant pulsis infidelibus occupauit Volaterrano teste: hi sunt nobis incogniti: proximo tamen bello germanico Magister Prusiæ in fauorem Catholicæ fidei,*

*& magni Imperatoris Caroli Quinti cognitus fuit.*
*Alij quoq; ordines militares in Hispania creati sunt de quibus Volaterranus in hæc uerba scribit.*

24 *Milites primum † Sancti Iacobi de spata, ordinis*
,, *sancti Augustini, in quo Magister primus Petrus.*
,, *Ferdinandi sub Alexandro Tertio Pontifice Ma=*
,, *ximo, qui rem probauit, cuius uectigal annuum 150.*
,, *aureorum millia Regum Hispaniæ munere concessa.*
25 † *Milites item de Calatraue ordinis cisteriensis an*
,, *no 1120. à Sanctio Rege instituti in regione Toletana*
,, *à loco, & prouincia Calatraue nuncupati, ubi cœno=*
,, *bium Templariorum fuerat, qui cùm saracenis resi=*
,, *stere minimè ualerent, nouis his militibus cædere sunt*
,, *iussi, nigrum amittum cum rubra cruce gestantibus,*
,, *quorum Magister non minus Quadraginta aureorum*
26 *millia redditus habet: Milites † Iesu Christi in*
,, *Lusitania anno 1526. apud Tomarium oppidum*
,, *nullius dioceseos sub Dyonisio rege per Ioan. XXII.*
,, *quibus, & bona item Templariorum in Lusitania*
,, *cuncta concessa fuerunt: Tantum ut essent qui pro=*
,, *ximorum Saracenorum irruptionibus resisterent, cru=*
,, *cem gestant rubram in atro amictu ordinis Cisterien*
,, *sis sub Magistro, cuius uectigal centum aureorum*
27 *millia. In eodem regno eiusdemq; ordinis † milites*
,, *cum cruce tamen uiridi apud Auisium oppidum, quo*
,, *rum caput in regno Castellæ apud Alcantaram oppi*
,, *dum, iuxta Tagum cœnobium amplissimum uisi=*
28 *tur. In Aragoniæ regno duo militum ordines † pri=*
,, *mus sanctæ Mariæ de Redemptione captiuorum, seu*
,, *seu de mercede, cuius author fuit Iacobus ille, qui ba*

*leares*

,, leares Insulas subegit anno 1212. Gregorio nono pro=
,, bante ; amictum gerunt album cum atra cruce : quo=
rum officium captiuos redimere. Adde quendam
nobilem, & fide dignum maioricensem dicere Iaco=
bum regem subiecisse baleares Insulas anno 1229. die
ultima mensis Decembris cum suæ ætatis annum
ageret uigesimum secundum ; posteàq; induxisse præ=
dictum ordinem ferentem non atram crucem, sed scu
tum in pectore cum insignibus regis aragonum & su=
,, per ea crucem albam in campo rubeo. Inter hos san=
,, ctitate clari Raimundus Nouat Hispanus Cardina
,, lis : Petrus Armengol Cathelanus, Alphonsus Hi
29 spalensis. Religionis caput Barcinonæ. † Alter or=
,, do Montesiæ dicitur, qui locus est in regno Valentiæ
,, cum rubra Cruce ab eodem rege, ac eodem ferè tem=
,, pore excitatus, ordinis cisteriensis sub Magistro, &
30 militia de Calatraue: Ordo. † Sancti Sepulchri diu
,, etiam stetit cum rubra, & gemina cruce ; Cuius ca=
,, put Perusij, nuper uerò ab Innocentio octauo militiæ
Sancti Ioannis agglutinatus iam penè interijt. Hæc
Volaterranus.

Et de prædictis militum ordinibus scripsit etiam Po=
lidorus Virgilius de Inuentoribus rerum lib. 7. cap. 5.
& Cassaneus in Cathalago gloriæ mundi parte nona
consideratione quarta usque ad nonam inclusiuè, qui
tamen nullo iure, nullauè probabili ratione, in 4. con=
sideratione col. pe. uersi. Crederem cum seq. putauit
31 † magistrum militum hierosolimitanorum, siue ho=
die melitensium præferendum esse post Imperatorem
etiam omnibus Patriarchis, & Cardinalibus, & re=
gibus

*gibus subditis imperio, quæ opinio apertè confunditur ex iis, quæ scribit Oldradus in consilio 127. Quoniam ad inuestigationem; ubi latè de capitulis, ac*
32 *statutis dicti ordinis, & quòd † magister ipsorum est ut custos, & administrator, & laycus, potestq; priuari officio à conuentu ipsorum militum: & illud consilium citat ipse Cassane. in fine dictæ quartæ Considerationis ibidemq; sequitur Bald. in consil. 170.*
33 *Ad euidentiam lib. 2. uolentem † tales milites esse incapaces feudi. Vide tamen Curt. iun. in trac. feud. in 3. parte in 10. q. prin. nu. 29. uersi. septimo, referentem Barbaz. in rub. de feud. tenentem contrarium non facta mentione Baldi: Addo Afflictum in §. Quo clericus in fi. Si de feud. fue. contro. inter domi. & agna. tenentem hanc opi. contra Bal. & Andr. de Isern. licet de Baldo mentionem non faciat: & dicentem quòd isti milites non sunt clerici neque religiosi.*

*Sunt præterea complures militum ordines erecti à diuer*
34 *sis summis Pontificibus, † ut militum Sancti Petri: Sancti Pauli: Lauretanorum Sancti Georgij Sancti Lazari: Liliatorum; & postremò militum*
35 *Piorum. † Hic ordo creatus est anno 1560. à Pio IIII. summo Pontifice determinati numeri 375. additus fuit posteà ab eodem Pontifice numerus usque ad 535. Quorum collegium sedem habet in ipsa urbe romana: Eos facit Equites auratos si layci sunt, ac aulæ Lateranensis Comites cum potestate per se uel alium, uel alios in genere, & in specie quoties cuilibet eorum placuerit, &c. creandi Doctores, in quali-*

*bet facultate; legitimare; Creare notarios publicos: sunt familiares, & continui Commensales Pontifi= cis; & illustres, nam inter alia dicit summus Pon=*
36 *tifex in bulla creationis, † Ac eo ipso quòd ad of= ficium militiæ huiusmodi admissi fuerint eos, & cu= iuslibet eorum filium primogenitum, natum, uel na= sciturum nobiles etiam de maiori Nobilium genere*
37 *&c. Quare non immeritò decreuit † eos præcedere alios milites etiam regum, Principum, & ordinum eorumdem Regum, etiam Imperatoris, ac quarumuis militiarum, & quorumcunque ordinum, & Hospi= talium, ac etiam Sancti Ioannis Hierosolimitanos milites, & fratres, etiam coram ipso Papa, & in quibusuis locis: subijcitquè; Et quando Nos, & Ro= mani Pontifices sub baldachino procedent, baldachi= num huiusmodi deficientibus Principum Oratoribus, seu eis ad id non sufficientibus cum eis, tamen præce= dentibus deferre.*

38 *Et quod dixi † Equites Pios esse illustres, proba= tur, quia dixit Papa etiam de maiori genere Nobi= lium, & constat maius genus nobilium esse illustre, ut ommittamus supercillustre Doc. in l. 1. de offi. eius, ubi scripsi nume. 1. & 2. cum seqq. & infra nu. 133. Et de istis Equitibus Pijs particulariter scripsi ibi in Addi. num. 78. ubi etiam dixi non obstare quòd forsan aliqui plebei per errorem; uel aliter fuerint*
39 *admissi: † quia Papa, & Imperator possunt de plebeio facere illustrem, ut dixit Alberi. in l. 1. ff. de offi. Questo. & species sacrilegij est dubitare an su= premus Princeps hoc facere possit. l. 2. C. de Crimi. sacri.*

*sacri. & l. 3. ff. de Nata. Resti. & maximè an possit Papa, nam species esset hæresis Extrauag. unam sanctam de maio. & obe. dummodò post dignitatem adeptam uiuat nobiliter per ea, quæ scripsi in tract. nobilitatis, nu. 23. ubi quomodo acquiratur, & conseruetur nobilitas, & num. 56. ubi quemadmodum*
40 *perdatur nobilitas:* † *Hi Equites Pij solum tenentur proficisci cum summo Pontifice quando personaliter iret contra infideles bello eis publicè indicto, cruciatam uulgo appellant; & ad concilium genera-*
41 *le unà cum ipso Papa.* † *Insignia collegij militum Piorum esse uoluit imaginem beati Ambrosij Episcopi ab una parte alicuius aurei pendentis; & ab altera insignia Pontificis pro tempore existentis cum clauibus desuper, & tiara pontificia.*
42 *Erectus est nouissimè anno 1561. à* † *Cosmo Medices Illustrissimo Excellentissimoq; Florentiæ, Senarumq; Duce &c. probante Pio IIII. summo Pontifice ordo militum Sancti Stephani ad Dei laudem, & gloriam, & fidei catholicæ defensionem, marisque mediterranei ab infidelibus custodiam, & tuitionem: Cuius ordinis magnus magister est ipse Cosmus Dux; & post eum futuri sunt successores eius Florentiæ Duces. Est hæc militia sub ordine sancti Benedicti; possunt nihilominus legitimam habere uxorem unam uel plures successiuis temporibus, prout meri layci possunt iuxta sacrorum Canonum dispositionem: Charitatem profiteri debent, castitatem, & obedientiam; castitatem scilicet coniugalem, ut nullam aliam fœminam præter propriam uxorem carna-*

*liter*

*liter cognoſcant: Is qui in ordinem Equitum militum eius religionis admitti uult debet prius equeſtrem dignitatem aſſequtus fuiſſe ab aliquo Principe Eccleſiaſtico, uel layco, aut ab aliqua communitate poteſtatem habente creandi equites, uel inſignia equeſtria ei tradantur ante profesſionem à recipiente ipſum, uel ab alio equite milite, cui huiuſmodi poteſtas conceſſa erit: oportet quoque eum, qui in hunc ordinem Equitum militum Sancti Stephani admitti petit, probare prius priuilegijs, uel autentica teſtium fide, & eius uniuerſitatis, ex qua ortus eſt, ſe ipſum, utrumque parentem; utrumq; auum paternum, & maternum fuiſſe, eſſeq. nobiles.i quòd functi fuerint, uel fungi potuerint in ſua patria ijs maioribus dignitatibus, ijsq; gradibus, quibus notabiliores nobiles fungi ſolent, nominatim declarando quæ dignitates fuerint, & qui gradus: Natus quoque debet eſſe ipſe, & prædicti prædictæq; eius aſcendentes ex legitimo matrimonio; quòd nullam artem exercuerint, ſed uixerint, more nobilium: quòd ſemper chriſtiane uixerint, abſq; macula, & ſine nota, infamiæ: Sit ipſe ætatis annorum xviij. bonæ habitudinis, ac diſpoſitionis, nec originem traxerit ab infidelibus, & producat ſuæ familiæ inſignia ſuis coloribus.*

*Utuntur hi milites in ſolemnibus conuentibus, et proceſſionibus albo amictu cum rubri coloris cruce, quam rubram crucem palliorum militarium geſtant in parte ſiniſtra, prout milites ſancti Ioannis, ſeu melitenſes, albam.*

43 *Sunt & alij ordines merè layci, ut ordo auri uel=*

D leris

*leris uulgò Del Tosone, qui non excedit numerum quinquagenarium, Institutus fuit à Philippo Burgundiæ Duce translatus per successionem in inuictissimum Carolum Quintum Romanorum Imperatorem ac regem Hispaniarum &c. deinde in Philippum regem Catholicum potentissimum eius filium: fuiq; præsens in ciuitate traiecti in Holandia quando Carolus Quintus anno 1546. ut suppleret numerum quinquagenarium, uigintiduos in eum ordinem admisit inter quos fuit Illustrissimus ac Excellentissimus Cosmus Med. tunc Florentiæ, nunc Florentiæ, ac Senarum Dux: Dux Albæ Hispanus Præfectus prætorio ipsius Imperatoris; Dux dell' Infatasgo; Dux Nageræ, Comes Ferriæ Hispanis Princeps Sulmonæ: Dominus de Ri: Dominus de Vignicurt: Comes Agamontis: Dominus Hostrat: Dominus de Beueres: Comes Mansfelt: Dominus de Ligne: Dominus de Barbason, & quidam alij, & nonnulli alias publicandi, qui publicati postea fuerunt die 4. Iulij tunc sequentis anno 1546. Ratisponæ: quorum nomina sunt Princeps Maximilianus hodie Imperator: Princeps Pedemontis hodie Dux Sabaudiæ: Albertus Filius Ducis Bauariæ; hodie Dux: Comes Fredericus Frustemberg. Ex eo numero descripti erant Rex Galliæ; Rex Angliæ; Rex Lusitaniæ.*

44 *Rex quoque Gallorum suum habet ordinem: † quē sancti Michaelis appellant; ad quem admitti non solent nisi Proceres, & Principes: Ideò de his duobus ultimis ordinibus aurei uelleris, & sancti Mi*

*chaelis*

chaelis non est disputandum: Iste ordo fuit institutus à Ludouico XI. Gallorum rege teste Cassaneo in Catalago gloriæ mundi parte nona consideratione X. tamen hoc scriptum non inuenio in uita Ludouici II. per Robertum Gauignium, licet dicat Ludouicum Diui Michaelis regium insigne aureum, & torquem misisse Duci Britonum.

Videamus nunc de præcedentia Equitum auratorum, & aliorum prædictorum ordinum: & breuiter eum
45 digniorem dicimus, & præferendum qui à maiore, digniorequè est creatus immediatè Eques: Ergo creatus immediatè à Papa dignior est creato ab Imperatore: Is autem qui ab Imperatore immediatè creatus est præfertur creato à rege: Nam inter æquales ordine præferendus est, qui recepit ordinem à maiore c. Per tuas, & ibi glo. & Doc. de Maio. & obed. ubi hoc notat Abb. nu. I. in 2. no. inferens ad quæstionem de duobus fratribus militibus, quorum alter militiam recepit à maiore, alter à minore, ut dignior sit qui recepit à maiore, licet posterior sit tempore: & idem Abb. in c. postulasti col. 3. nu. 9. De concess. preben. dicens quòd inter homines eiusdem ordinis præferatur ille, qui fuit ordinatus à Papa, licet fuerit posteà ordinatus: sic dici posse ait de militibus seculi, & huiusmodi; refert & sequitur Felyn. in rub. extra de maio. & obe. colum. 3. sub num. 4. in versi. miles. Nico. Boeri. in trac. de ordi. grad. vtri. fo. in 2. parte sub nu. 10. Deci. alios citans in l. Cum quid in vlti. lec. nu. 19. ff. si cer. pe. ubi idem dicit in eo, qui posteriore tempore à summo Pontifice, uel

*Imperatore doctoratus gradum fuerit assequtus, quia præfertur Doctori antiquiori alicuius Collegij quod procedere uult etiam si solo uerbo absque rigore examinis Papa, uel Imperator doctorem creauerit, ut probat ibi nu.20. & hanc opi. sequtus sum semper in ea l. Cum quid. nu. 58. per c. Per tuas de maio. & obe. & l.2. ff. de Alb. scrib. & alijs rationibus*
*46 de quibus ibi; & potest talis † doctoratus probari per testes, & similiter aliud priuilegium concessum à Principe, ut eleganter probat Deci. in rub. extra de consti. nu. 12. & in l.1. nume.11. C. de mandatis Princi. licet secus in mandato Principis, & scribit Deci. in l. Pactum quod bona fide sub nu.2. uersi.4. C. de pac. quicquid uoluerit ibi Curt. iun.*
*47 Constatq; † Papam digniorem esse Imperatore c. solitæ. De maior. & obe. c. unam sanctam in extrauag. com. eo. tit. cum simili. non enim puri hominis; sed Dei uiui uices gerit in terris ut tradit Cataldi. in tracta. De Potesta. Papæ num.14. Imperatorem Regibus, Reges alijs Principibus; & Ducibus:*
*48 Eques ergo auratus † creatus immediate à Papa præfertur alijs etiam priore tempore creatis ab Imperatore, & alijs: creatus ab Imperatore, creato à Rege: & sic or dine successiuo non inspecta priorita-*
*49 te temporis: † Inter creatos ab eodem consideratur prioritas temporis: l.1. ff. de Alb. scrib. ibi, & inter diumuirales antiquissimus quisq; prior l. 1. in princ. C. De Consuli. lib. 12. ibi, pares uerò insulis consideratione tantum temporis anteire &c. c. 1. de maio. & obe. ubi dicitur prius ordinatum priorem, &*

maiorem

maiorem habendum esse, & Anto. de Butri. ibi in
primo no. facere ait pro Doctoribus prius doctoratis:
& antiquior intelligitur non ætate, sed gradu, pro=
ut scripsi post Deci. in l. Cum quid n. 44. ff. si cer. pet.
Et hæc, quæ dicta sunt de creatis ab eodem, ut inter
eos prioritas temporis attendatur non procedit quan
do creans concederet expresse prælationem posteriori
tempore creato; haberetq; potestatem huius prærogа=
50 tiuæ concedendæ: † Exemplum in Equitibus Pijs,
qui præferuntur etiam alijs Equitibus prius à sum=
mo Pontifice creatis, prout supra demonstratum fuit.
Si quæratur de prælatione Equitum, seu fratrum su
prædictorum ordinum ut singulorum inter se, uel cum
51 alijs alterius ordinis: † is extra actus collegiales, et
ad ordinem suum pertinentes præcedere debet, qui
prius dignitatem equestrem, uel à digniore consequ=
tus fuerit, licet posteriore tempore in aliquo ex dictis
ordinibus receptus fuerit: nam & si ipse ordo habe=
ret in se dignitatem, quod iure probari non puto, ta=
men is qui prior, equestrem dignitatem habuerat, si
52 postea in ordinem admittatur † præferendus erit ijs
qui medio tempore equestrem dignitatem, & ordinem
adepti fuerunt. per l. 1. in fi. C. de consuli. lib. 12. ubi
ille, qui prius fuit Consul, postea patritius præfertur
ei qui medio tempore utramque assequtus fuit dignita
tem, priusquam alter dignitatem Patriciatus: In
actibus uerò collegialibus, & ad ordinem illum per=
tinentibus primò ordinatus præcedere debet, secun=
dum statuta religionis Equitum Sancti Stephani ti=
tulo tertio, capite quinto, ubi disponitur quod tam in
ecclesia,

ecclesia, quàm in capitulo, & in processionibus sedeant, & incedant secundum ordinem antianitatis, qua non fruuntur non solutis aureis centum, ut in ti=
53 tulo quinto capite septimo: † Similiter si sit doctor, & Eques, aut Centurio, & Eques, aut Comes, uel Marchio, & eques, in actibus, collegialibus postponetur primò ordinatis, sed in alijs actibus ad ordinem non pertinentibus, is præferendus qui maiori aut duplici fruitur dignitate per ea quæ tradit Deci. in præalle. l. Cum quid nu. 26. & 27. scilicet quòd Comes, & Baro Comitem tantum præcedit, & pari ratione doctor, & Miles doctorē uel militē tantum præcedit, & nu. 28. de Epo, & doctore præferendo simplici Epo licet priore tempore ordinato, seu creato; Ibiq; scripsi nu. 60. cùm seqq. & eadem ratione quando concurrerent tres gradus in uno, & in alio duo tantùm, dummodo in istis duobus non esset gradus maior quolibet illorum trium. Exemplum si quis doctor sit, & Eques, & Comes præferendus erit ei, qui tantum esset doctor, & Eques, uel doctor, & Comes, uel Eques, & Comes, licet priore tempore hic assequtus fuisset duos gradus ab æquali: Non omittam quòd iure communi etiam in actibus collegialibus præcedere deberet quoad sessionem, & incessum ille, qui prius fuit creatus Eques, uel à maiore licet posteà receptus esset in collegio c. statuimus, de maio. & obe. Roma. singu. 691. Maior ordine, & Abb. in d. c. statuimus in ulti. not. declarat, per c. 1. eo. tit. & l. 1. ff. de Alb. scrib. & idem Abb. in d. c. Fely. in rub. extra de maio. & obe. col. pen. & in d. c.

statuimus

*statuimus col.pen. dum approbat responsionem Imolæ ad illum tex. & hoc seruatur in Collegio nostro Doctorum profitentium; & cautum est statuto sub rub. seu cap. 55. De modo procedendi collegialiter in omnibus actibus publicis.*

*Ex formula uerborum creationis equitis aurati patet*
54 *quòd ui ipsius equestris dignitatis † arma deferre potest de iure: ideòqs dixit Par. de Put. in tract. Sindica. cap. 284. incipiente. Mandauit rex. colum. 1. & 2. non intelligi prohibitum arma deferre per generale edictum regis, quòd nullus arma deferre possit non obstante quocumque priuilegio: quia non intelligitur derogatum priuilegio in corpore iuris clauso; prout est priuilegium Equitum auratorum. & quòd*
55 *† non intelligatur derogatum priuilegio in corpore iuris clauso per edictum generale Principis cum clausula, non obstante aliquo priuilegio, dixit Bart. in l. 2. §. legatus nu. 5. ff. de iudi. post glo. ibi in uer. non compelluntur. Idq; etiam ibi scribit Alberi. in uersic. oppo. ad §. & Pau. ca. eleganter; subdens quod perpetuo tene menti, & numquam obliuiscaris. & Roma. nu. 4. Glo. in auctén. Quá in prouincia in uer. illic omni priuilegio. C. ubi de crimi. agi. op. & ibi Barto. sub nu. 1. & Pau. ca. eleganter nu. 5. Glo. in l. Hæres absens. in prin. in uer. excusatur. ff. de iudi. & ibi Bart. & Pau. nu. 3. & 4. Vita. de Gamba. in trac. clausu. car. 3. in uers. seu capi, clausula generalis el primo.*
56 *Non potest † Eques auratus torqueri, neque capi pro debito ciuili. Bal. in l. 1. in fin. C. Qui bo. ce. pos. Saly. in l. 1. C. de iur. & fac. igno. & ibi Ias. nu. 7.*

*Alex.*

*Alex. in l. Centurio col. 4. nu. 24. & 25. ff. de uulg. & pupil. Ias. in l. Miles col. 1. nu. 3. 4. 5. & col. 2. nu. 10. de re iudi. Quod autem dixi de captura, seu personali detentione pro debito ciuili non procedit, quando comisisset dolum & ita respondi olim in Rota senensi officialibus mercatorum contra quendam, qui equestri dignitate fretus in fraudem creditorum filio suo clerico omnia omnino bona donauerat dolus. n. &*
57 *reatus † priuilegium, & honorem excludit l. 1. in fi. C. ubi sena. uel clarissi. & ibi glo. & Doc. Odofre. nu. 1. Alberi. Bal. Saly. Pau. nu. 6. declarans procede re postquam probatum est delictum.*
58 *Tertius principalis articulus est; † vter dignior sit præferriq; debeat an Doc. V. I. an Eques auratus Cæsareus, uel pontificius ab Imperatore, uel Papa immediate creatus? In quo articulo doctores nostri (pace eorum sit dictum) confuse, & non recte loqui uidentur, formantes quæstionem uter præcedere debeat, Doc. an miles; & adducentes quod simplex militia non est dignitas.*

*Hunc articulum disputauit Signoro. posuitq; disputationem in consi. 2. Quæstio disputata, adducendo primo ea, quæ faciunt pro doctore, usque ad nu. 19. postea quæ faciunt pro milite; & cum posteriore, ultimoq; loco ponat fundamenta facientia pro milite, nec eis respondeat; uidetur sequi opi. illam in fauorem militis, & scripta Signoro. in hac questione sunt etiam inserta in Quinto uolumine tractatuum sub rubri. utrum præferendus sit doctor, an miles, cum addi. Ludo. Bologni. Et de hac re Christophorus Lanfran=*

*franchinus in trac. sub eo. ti. Alex. in l. Centurio. nu. 10. cum seqq. De vulg. & pupil.*

*Alex. pro doctore adducit inter alia Auct.o]: Bal. in proemio ffor um nu. 22. dicentis Doctorem scientia*
59 *præditum præferendum esse militi, † cum magis ho= norandus sit qui sua uirtute pollet. l. si quid bello ff. De capti. uoluit alle. glo. ibi in uer. erat, quæ notat magis esse meum quod per meam probitatem quæro, quàm id, quod per antecessores. subdit Bal. doctorel= los esse postponendos, quia parùm meruerunt; unde Bononienses semper fecere præcedere doctores egregios*
60 *quoscunque milites propter uirtutem: † ualde. n. di sciplinatos meritò honoribus attollendos esse ait l. sed & reprobari §. Amplius vers. valde tamen ff. de ex cusa. tutò. ubi doctores in patria propria docentes sunt excusati, si uerò doceant in aliena patria non sunt ex cusati à tutela in sua patria: nisi ualde disciplinati sint. & sic dum Bal. loquitur de milite uidetur in= telligere non de milite militante, sed de eo, qui crea= tus esset miles, siue Eques auratus non proprijs me= ritis, sed ob generis nobilitatem, hoc idem in effectu uoluerat Cy. in l. prouidendum. C. de postu. fatetur ta*
61 *men eum, † qui sua uirtute pollet, & parentum ha bet imagines magis præferendum esse, ut scripsi in tra= cta. Nobilitatis sub nu. 13. & præsumptio est quòd Princeps ob merita propria contulerit dignitatem, & hoc solet explicare Imperator in præfatione, qua uti= tur: Prætcrea contra Bal. faciunt ea, quæ tradit De ci. in supra alle. l. Cum quid, sub nu. 16. in ulti. lect.*
62 *si cer. pe. scilicet quòd † doctor antiquior præfera=*

tur iuniori, seu posteriori, etiam si posterior sit doctior, uel nobilior, quia istæ qualitates non tollunt prærogatiuam temporis, sed considerantur data paritate in tempore; idq; ego ibi latius explicaui, nu. 48. & 49. & ita seruatur Pisis, & uidi seruari in Magnifica ciuitate Lucensi anno 1527. quo tempore agebam ibi magistratum maioris Sindici, & Iudicis appellationum, & Iudicis mercatorum: nam in publicis actibus, & processionibus Ambrosius Boccella prius doctoratus præcedebat Eleazarium Arnolfinum, licet longè doctiorem, notoriè nobiliorem, & ditiorem, & ferè coætaneum, quem Eleazarcum præcedebat quoque Cæsar de nobilibus, quia doctor, ac etiam Eques aureatus cæsareus; licet ætate, & alijs qualitatibus maior esset Arnolfinus. Et contrarium eius, quod ait Bal. uidi semper seruari in incly-
63 ta ciuitate Senarum; ubi † quilibet Eques auratus præfertur cuilibet doctori. Et Florentiæ anno abhinc ferè 50. in solemnitate nuptiarum Illustrissimi Laurentij Medices Ducis Urbini vidi Philippum Decium Iurisconsultum celeberrimum cædere locum Simoni Tornabono ciui Florentino, tanquam Equiti aurato, cùm enim ambo simul incederent, Decius à sinistra erat.

Pro doctore illud etiam adducit Alex. in d. l. Centurio
64 sub nu. 13. quia † milites exceptis Equitibus romanis dignitatem habere non dicuntur. doctor uerò dicitur in dignitate, c. quanto de magis. Hic aduertendum quòd in primo fundamento supra relato, uidetur agi de milite, siue equite Romano, qui & auratus

*tus appellatur, prout supra demonstraui, hic autem præsuponit agi de milite non equite romano: & non rectè loquitur in eo, quod ait, quòd milites exceptis equitibus romanis non habeant dignitatem; nam licet simplex militia non sit dignitas iuribus per Alex. al le. tamen non sequitur quòd nulla militia dignitatem habeat exceptis equitibus romanis, de quibus in l. uni. C. de Eques. dignita. lib. 12. nam præter id, quòd ibi non agitur de militia, sed de equestri dignitate, quæ separata esse potest à militia, ut probaui supra in primo articulo. nu. 18. habemus perfectissimatus dignitatem, de qua in tit. C. de perfectissi. dignita. lib. 12. qui tit. immediatè sequitur post titul. de Eques. dignita.*
65 † *quæ perfectissimatus dignitas conuenit Centurionibus prout sentit glo. in illa rub. & scripsi in addi. ad l. 1. nu. 23. ff. de offi. eius, conuenit etiam doctoribus ut scripsi in euidentialibus ad. l. diem functo nu. 6. & 7. ff. de offi. assesso. & ista dignitas perfectissimatus*
66 *est inferior equestri, ut dixi. † habemus etiam Duces legales, qui erant milites; quibus committebantur custodiæ prouinciarum, & præerant sex, uel septem millibus militum, & parebant magistro militum. l. 2. C. de offi. præfec. Prætor. Aphri. & erant spectabiles tantum, ut ibi, & in l. Raptores. C. de episco. & cleri. & scripsi in l. 1. nu. 46. ff. de offi. eius. Magister militum Imperatoris, capitaneum generalem appellamus, illustris est. l. 1. & l. fi. in suprascriptione. C. de offi. mag. mili. l. Defensores la quarta. C. de defenso. ciui. tametsi ex priuata fortuna ad hunc gradum ascenderit, prout nostris temporibus Antonius de Le*

*ua Hispanus. Præterea si Alex. loquitur de simplici militia, quæ non est dignitas, quare facit comparationem de ea ad doctoralem dignitatem? quam & ipse, & omnes doctores affirmant esse dignitatem.*

67 *Concludit † posteà Alex. nu. 14. se putare quòd in actibus militaribus præferendus sit miles, in docto reis doctor, per l. 1. C. de offi. vica. in promiscuis actibus primo præferãtur Doctores ad latus Principis militantes, & descripti in eius diademate: secundo milites, qui ad latus Principis militãt, uel qui sunt Equites romani: tertio Doctores excellẽtes, qui non sunt ad latus, nec in corona Principis descripti: quarto simplices milites. quintò doctorelli: Addit quòd si quis sit miles, & doctor præferatur simplici militi. Ludo. Bologni. in addi. ad tract. Signo. col. pe. nu. 91. refert, & sequitur conclusionem Alex. duobus additis, primo dum quintò loco Alex. ponit doctorellos, ipse appellat hos dolores, secundum Angel. secundo dum sit sermo de milite, intelligit uerum, si demus uerum militem factum seruatis seruandis, de quibus glo. in l. pe. ff. ex qui. cau. maio. sed si loquamur de militibus nostri temporis, qui uadunt quotidie per plateas; tenet quòd postponantur omnibus doctoribus, & etiã doctorellis, quià isti milites non gaudent priuilegijs militum: Lanfranchin. in prealle. suo tract. nu. 61. cum seqq. concludit in effectu doctorem in actibus promiscuis debere præcedere militem: nisi miles ille esset longè superior & ætate & antiqua maiorum nobilitate; cùm licet ipsa militia non sit dignitas, tamen annexa est, & addita prædictis qualitatibus. De*

*hac*

*hac re scribit etiam Bart. Caßaneus in suo catalago gloriæ mundi parte nona in prin. concludens quòd in actibus indifferentibus data paritate præferatur miles; exemplificat in magistro militum præferēdo Præfecto Prætorio, seu Quæstori, qui secundum eum uulgò Cancellarius appellatur:* 68 *† Sed æquiuocauit, iudicio meo; quia Præfectus Prætorio non est Quæstor, seu Cancellarius; & dignior erat Præfectus Prætorio magistro militum, ut patet ex his, quæ scripsi in l. 1.ff.de offi.eius.n.23.24.et 25.& n.29.usque ad 32. Decius in rub.C.de testa.mili.sub nu.2.& 3.loquens de militibus qui creari solent ab Imperatore, dicit com.* 69 *opi. esse, quòd † tales milites non gaudeant priuilegio militum, nisi respectu dignitatis, & nobilitatis secundum Cy. in l.1.nume.10. in fi. C. de iur.& fac. igno. & Saly.nume. 8. in fi.& in quantum Deci.loco præalle. ait quòd qui habet potestatem legis condendæ potest tales milites creare: ideoq; Ducem, Marchionem, Comitem posse militem facere dato quòd ipse non sit miles, & extra eius territorium auctoritate Bar. in l. 1. C. de digni. lib.12. in decima col.uersi. Ex prædictis multa inferuntur: non uidetur uerum, nec iure, nec ratione probari, non enim ualet consequentia;* 70 *data fuit Comitibus ab Imperatore authoritas condendi leges, & statuta in suo territorio, ergo ex hoc uidetur etiā concessa potestas creandi Equites auratos: nam concesßio faciendi statuta uenit quodammodo necessario in consequentiam, quia ex diuersitate locorum, ac temporum uariantur statuta: Et* 71 *† Senatus romanus poterat facere legem generalem*

*l.Non*

*l. Non ambigitur ff. de legi.* ⁊ *tamen non poterat con cedere ueniam ætatis, nec interponere auctoritatem in arrogatione, ut scribit idem Bar. in præalle. l. non ambigitur nu. 2. cùm ista sibi reseruauerit specialiter Imperator, & alia multa, de quibus Bal. in l. rescripta col. 2. cum seq. C. de preci. Imper. offe. & in l. Imperium in prima lect. col. 3. ff. de iur. om. iud. Roman. nu. 2. col. 1. cum seq. & col. 5.* ⁊ *non solùm creatio maiorum dignitatum l. Probatorias. C. de diuer. offi. lib. 12. inter quas, & dignitas Doctoratus,* ⁊ *dignitas equestris comprehenduntur, sed & creatio tabellionis, seu publici notarij, ut per Doc. in locis præal le. Et si quis Marchio, uel Comes creat doctorem, uel equitem hoc facit uigore specialis, & expressæ concesſionis: sic & Illustres Respublicæ ut Lucensis,*
72 *& Senensis; Fateor tamen quòd † ista reseruata Principi, præscribi possunt, seu acquiri præscriptione temporis immemorabilis. i. excedentis metam centum annorum c. super quibusdam §. Præterea de uer. sig. cùm præscriptio tanti temporis uim habeat priuilegij, ut scripsi in præall. l. Imperium, num. 139. cum seqq. de iur. om. iud.* ⁊ *solet Imperator istis Marchionibus, & Comitibus concedere priuilegia limitatè, adeò quòd ea quæ non conceduntur expressè censentur denegata: idq; in effectu uoluit Par. de Pute. in tract. sindica. sub tit. de excesſi. Baro. erga subdi. nu. 12. & 13.* ⁊ *ui. omninò Inno. in c. Cum te, sub nu. 2. de re iudi. Bar. in l. Infamem nume. 13. ff. de publi. iudi.*

*Ideo ad resolutionem Alex. & Doctorum de qua supra*

*pra dum Alex. ait quod in actibus militaribus præfertur miles; Cui dubium? cum simplex doctor non debeat se intromittere actibus militaribus, & quilibet artifex in suo artificio præualeret doctori,*
73 *† cùm standum sit peritis in arte l.1.post prin.ff.de uen.inspi. l.Semel, & ibi glo.C.de re mili.lib. 12. §. Quod autẽ in auten. de non alie. &c. Sed si consideremus doctorem non simpliciter, sed tanquam iudicem, siue auditorem castrorum etiam in castris præcedet non solum simplices milites sed etiam Centuriones.*

*Dum Alex. uult Doctores ad latus Principis militantes, & descriptos in eius diademate præcedere; si intelligit de Senatoribus, & patritijs, hodie non habemus Senatores romanos, nec etiam patricios; de quibus in l. Nemini, & in l.fi.C.de consuli lib.12.& de ijs dixi in addi. ad l.1. de offi. eius nu.26.39.usque ad 43.& tamen ita eligebantur uiri militares, sicut Iurisconsulti; similiter si intelligit de Consiliarijs Principis, prout etiam in Senatu Mediolanensi, in quo sunt Episcopi, & prælati, Marchiones, Comites, & Doctores, & de ijs nihil dicit Alex. nam cùm ait, secnndo milites, qui ad latus Principis militant, non repetit, & in eius diademate descripti sunt: Cùm posteà subdat, uel qui sunt Equites romani, sunt enim hi Equites aurati; ut probaui*
74 *supra; concedit apertè † equites precedere Doctores etiam excellentes, quod contradicit ei, quod ipsemet scripsit in l.1.nume. 20. De offic. eius, uolens*
75 *† doctorem eo ipso quod publicè profitetur esse clarissimum; nam si hoc uerum esset, doctor legens præ*

cedere

*cedere deberet, cum Eques romanus, siue auratus secundum locum teneat post clarissimos prealle.l.uni. C. de eque. digni. lib. 12. Ego tamen in d. l. 1.nu.39. de offi. eius contrarium tenui, scilicet quod doc. profitens non sit clarissimus statim, propriè, & legaliter accipiendo hunc terminum Clarissimum.*

76 *Debuit etiam Alex. rationem habere † doctoris, qui annos uiginti publicè professus est, cùm efficiatur illustris secundum quosdam, uel saltem spectabilis secundum alios omnes. de tali doctore scripsi in d. l. 1. de offi. eius nu. 36. usque ad 39. & in addit. ad ipsam l. 1. nume. 70. usque ad 75. & conclusi non esse propriè illustrem, licet contrarium uoluerit ibi Deci. nu. 16. Iaco. nig. Pau. oria. Sapia. erit ergo spectabilis, quia efficitur Comes: procedere posset opi. Decij & aliorum supracitatorum attento communi usu loquendi, cùm etiam paruos Marchiones, & Comites appellent illustres, tamen ipsi doc. negãt Marchiones, & Comites esse illustres. Aduertendum*

77 *tamẽ quod debẽt in eo concurrere † omnia requisita in l. uni. C. de professo. qui in ur. Constanti. lib. 12. de quibus dixi in trac. Nobilitatis nu. 28. & hic repetam. Requiritur morum excellentia. l. magistros. C. de Professo. & medi. lib. 10. ubi ait Imperator, magistros studiorum, doctoresq; excellere oportet moribus primùm, deinde facundia. quinque alia requisita ponit Abb. in c. proposuisti col. fi. nu. 14. de proba. peritiam docendi, facundiam dicendi, subtilitatem interpretandi, copiam dictorum, uirtutem fortitudinis, ut sciat resistere aduersus uim fortunæ: re=*

qui=

*quiritur etiam quod annos uiginti continuos non interpellatos professus fuerit. d. l. 1. C. de professo. qui in ur. Constanti. ibi cùm ad uiginti annos obseruatione iugi, ac sedulo docendi labore &c. & quòd continuum tempus requiratur dicit ibi expresse Io. de Platea sub nu. 6. uersi. Nemo: allegans pro hoc Bar. in l. interdum, §. Quoties nu. 2. ff. de publica. requiritur etiam quòd lecturam primi ordinis habuerit, & sic ordinariam uiginti annos continuos professus fuerit per l. 1. C. de Comi. & Archia. Iac. Pala. lib. 12. requirentem Comitiuam primi ordinis: requiritur etiam declaratio superioris: & ideò Caccialup. in trac. de debi. suspec. & fugi. & quæstione 5. in principio nu.*
78 *11 dixit audiuisse quòd † Ioannes de Grasßis Taurinensis doctor excellens cùm publicè professus esset annos uiginti committi fecit causam de iure, & fuit declaratus Comes, & ideò Deci. in l. Cum quid in prima lec. nu. 19. ff. si cer. pet. cum ibi tradidisset Do-*
79 *ctorem actu legentem, & si † iuniorem præferri doctori antiquiori non legenti declarat non procedere iudicio suo nisi in profitente ordinariam.*
80 *Concluditur † equitem auratum immediatè creatum à Papa, uel Imperatore data paritate in cæteris, præferendum esse in actibus indifferentibus simplici doctori etiam publicè profitenti, non ea ratione quod nihil sit excellentius armata militia, sed quia maior est equestris dignitas, quàm dignitas doctoratus prout supra probatum est.*
81 *Quæ conclusio † limitari posset in doctore qui xx. annos continuos professus esset lecturam ordinariam*

*currentibus aliis, de quibus supra saltem in ipsa ciuitate in qua publicè profitetur.*

*Verum quia mentio facta est de diuersis ordinibus militaribus uideamus breuiter de prælatione inter ipsos diuersos ordines, & inter milites eiusdem ordinis.*

82 *Quoad primum † aut consideramus collegia ipsa, si daretur casus quòd Papam uel Imperatorem sequerentur in expeditione contra infideles; & collegialiter procedendo, habenda esset ratio antiquioris institutionis, & sic ista ratione præcedere deberet Collegium militum hierosolimitanorum, siue melitensium, non ratione adducta per Cassane. quia magis participent de uita religiosa; sicut scribunt Doctores de ordinibus religiosorum, ut per Fely. iu rub. extra de maio. & obe. nu. 5. in fi. & nu. 6. & 7. & Nico. Boer. in tract. de ordi. grad. utr. fo. in 1. parte. numme. 26. per tex. in c. Quorundam iunc. glo. in uer. prædicatorum de elec. lib. 6.*

83 *Excipiuntur † Equites Pij, quibus prærogatiua concessa est: à summo Pontifice præcedendi etiam ipsos milites hierosolimitanos ut supra nume. 37. & qui pertinaciter contrarium diceret negaret summi Pontificis potestatem, & sic incideret in hæresim per iura supra allegata: Aut consideramus ipsos*
84 *† milites diuersorum ordinum ut singulos, & is præcedere debet, qui prius creatus fuit Eques à Papa, uel Imperatore immediatè, & præcederet alium etiã prius creatum Equitem à rege, uel duce, uel alio, cui ab ipsis summis Pontificibus indulta esset auctoritas creandi Equites, prout probatum fuit supra nume. 45.*

*me. 45. non habita aliter consideratione alterius ordinis: & ità uidi seruari in inclyta ciuitate Senarum. Rolandus.n. Mariscottus nobilis senensis, & uir magnæ auctoritatis, licet esset eques auratus creatus ab ipso Imperatore, ac etiam postea fuerit receptus in ordinem militum sancti Iacobi, tamen non præcedebat alios antiquiores equites, nec in publicis conuentibus, nec in priuatis, sed præcedebant antiquiores equites, quamuis non recepti in alio ordine; multò ergo magis hoc locum habere debet in equitibus auratis postea admissis in diuersis ordinibus militum.*

85 *Quod si consideremus † Equites admissos in eodem ordine, in actibus collegialibus is præcederet, qui prius fuit admissus in illo ordine secundum capitula illius ordinis, non attenta alia dignitate, sed in actibus non collegialibus dicam præferendum eum, qui prius fuit creatus Eques data paritate creantis; uel data disparitate creantis, præferendus erit creatus à maiore, & digniore secundum ea, quæ dicta sunt supra nu. 45. similiter si esset quis Marchio, uel Comes, uel aliter de genere spectabili, aut illustri, uel si esset etiam doctor, uel Centurio.*

*Posset quoque dici ea, quæ scripta sunt de militibus diuersorum ordinum procedere quando essent extra se-*
86 *des, & domicilia suorum ordinum: † Sed si, exempli gratia, aliquis miles hierosolimitanus, siue melitensis esset in ciuitate Pisarum, in qua est residentia militum Sancti Stephani, putarem cæteris pari-*
87 *bus præferendum esse militem sancti Stephani: † nam maior æquali est quis in suo territorio; ut Proconsul*

*in sua prouincia maior est Prætore existente in ea prouincia, l. Apud cum glo. fi. ff. de manummis; quinimmo & inferior in suo loco existens maior est suo superiore. Archiepiscopus. n. existēs in territorio Episcopi debet honorare Episcopum, glo. fi. in l. Nihil. C. de Pala. sacra. largi. lib. 12. quam sequuntur ibi Doctores, & dicit eo loco Ioan. de Platea quod etiam*
88 † *maior Iudex superueniens debet reuerentiam minori iudici ordinario ibi regenti: & superueniens Archiepiscopus, uel Cardinalis debet reuerentiam Episcopo illius loci, nec per eius aduentum desinit Episcopus suam iurisdictionem exercere: idemq; uoluit in effectu in l. cunctos. C. de metal. lib. 12. & Lucas de Pen. in prædlle. l. Nihil col. 1. propè fi. no. reuerentiam deberi à maiore minori, cùm maior est in domo minoris: idem in effectu uoluerunt Alberi. & Saly. in l. in hac propè fi. C. de dona.*

89 *Circa quartum articulum † quis præferri debeat an Doc. V. I. publicè profitens, an miles dictorum ordinum, & quid de Collegijs?*

*Quoad primum præsupono illum militem non fuisse creatum Equitem à Papa, uel Imperatore, sed ut plerunq; accidere solet, factum equitem per admittentem eum ad ipsum ordinem militarem, & breuiter*
90 *data paritate in cæteris, † puto Doctorem publicè profitentem præferendum esse, saltem si ordinariam profiteatur: nam licet dignitas Equestris maior sit doctorali quando immediatè conceditur à Papa, uel Imperatore, non tamen tantum habet prærogatiuæ si ab inferiore tribuatur; ut patet ex ijs, quæ scripsi in*

pre=

*præcedenti articulo : nec audiui unquam creatum fuiſſe aliquem doctorem immediatè ab ipſo Papa , uel Imperatore , prout creant Equites, nam uolunt ipſi ſummi Principes doctores creari eorum auctoritate à Collegijs, uel ab alijs, quibus hoc fuerit conceſſum præcedente debito examine : Et in doctore profitente concurrunt multa ; primo dignitas ipſa doctoratus ad quam , conſequendam requiruntur quàm plura de quibus ſupra, nu. 77. & quòd ſaltem quinquennium iura ciuilia audiuerit in aliquo publico, & approbato Gymnaſio, ut habetur in Prohemio ſſorum cùm iſti milites admittantur repentè factis probationibus nobilitatis, de quibus ſupra nu. 42. quamuis nunquam in militia , uel ſtudijs literarum uerſati fuerint: Concurrit antiquior inſtitutio dignitatis doctoralis, de qua in tit.C.de profeſſo. & Medi. lib.10. & de Profeſſo. in ur. Conſtanti. lib. 12.cùm iſte ordo militum ſancti Stephani nuper fuerit creatus, & equeſtris dignitas in caſu prædicto dependeat ab ipſo ordine; & idē uidetur dicendum , & fortius in militibus melitenſibus, qui in hac urbe degerent ratione ſupra adducta nu. 86. & 87. quia ſcilicet Doc. profitentes in ſede ſua ſunt ; & etiam minor in loco ſuo dignior eſt.*

*Quoad ſecundum an ſi collegialiter procedendum eſſet , ut puta in aduentu Papæ, uel Imperatoris ? & excepto ipſo Magno Magiſtro, qui eſt Dux, & Do-*
91 *minus loci cum ſuis proceribus putarem † præferendum eſſe Collegium Doctorum ; nam & ipſe ſummus Pontifex doctor eſt, & eſſe debet , ſic etiam Epiſcopi , & Cardinales.c.oportet.8.q.1. cum ſi. & in ſa*

*croſancto*

crosancto Concilio Tridentino disponitur expressè in 5. sessione cap. 2. & sessione 24. cap. 12. & cap. 1. & cùm proceditur collegialiter ipsa tria Collegia ex dispositione statutorum faciunt unum corpus, ita quòd Prior Theologorum primum teneat locum, secundum Prior Doctorum V. I. tertium locum Prior Philosophorum, & Medicorum; sequentibus alijs doctoribus cuiuscunque facultatis; & dignitatis non habita distinctione scientiarum, sed antiquioris doctoratus. Et licet ratio prædicta uon uideatur militare in ad=
92 uentu Imperatoris, † qui militem se appellat. l. 1. ff. de mili. testa. ubi Iurisconsultus refert uerba Traiani Imperatoris appellantis milites commilitones, tamen Iustinianus ipse in Prohæmio insti. dicit, Imperatoriam maiestatem non solum armis decoratam, sed etiam legibus oportet esse armatam, ut utrunque tempus, & bellorum, & pacis rectè possit gubernari; & pacis tempore præualent leges, ut ibi notatur.

Et prædicta procedere intelligo tempore pacis, & in hac Pisana ciuitate, uel alia, in qua uigeret studium generale, secus in alijs, quamuis habeant sua collegia; quia maior est dignitas in Collegijs publicè Profitentium, quorum scientia mundus illuminatur auctem. habita. C. ne fil. pro pa. Et idcò Bononiæ, ubi sunt tot Equites, totq; Comites, Collegium Doctorum præfertur in aduentu etiam Imperatoris, non solum Papæ; fateor tamen Bononiæ non esse Collegium Equitum. Accedat quòd Collegium Doctorum Profitentium est longè antiquius, & auctoritate similiter summi Pontificis per ipsum Illustrissimum & Excellen=

tis=

tisſimum Ducē inſtauratum antè inſtitutionem Equi
93 tum Sancti Stephani. † Et Gymnaſij Cancella=
rius à Papa procedens eſt ipſe Archiepiſcopus Piſa=
94 nus, qui ſolus in † tota Italia eſt Primas Franc.
Paui. in trac. de offici. & poteſ. cap. ſede uacante.
in 6. præludio nu. 13. & quòd ſit Primas Ioan. de
Turre Crema. in c. Prouinciæ. 99. Diſtinc. ſic etiam
in Italia ſolus Archiepiſcopus Piſanus eſt legatus
natus Imo. in c. uolentes nume. 3. de offi. dele. Nico.
Boeri. in ſuo trac. de poteſ. lega. à late. q. 3. nu. 11. &
95 ideò eſt quæſtio an debeat † præferri Cardinalibus
ut tradit idem Boer. in ſuo trac. de ordi. grad. &c.
in prima parte, ſub nu. 13. demonſtrans in puncto iu
ris præferendum eſſe; ſi conſuetudo non obſtaret, idq;
etiam ſcribit Cardi. Alex. in c. Epiſcopos, col. fi. pro=
pe fi. 7. diſtinc. loquens de Cardinalibus præsbiteris.
& Fely. in rub. extra de maio. & obe. ſub nume. 1.
Cardinalis autem Hoſtienſis præcedit omnes Patriar
chas. idem ſcribit Pet. de Monte Venetus, in trac. de
Monarchia concil. genera. q. 5. nu. 1. & 2.

Nec quicquā facere uidetur quòd nomine religionis nun
cupentur, nam præter id quòd multi præsbiteri, &
Canonici, & Prælati doctores ſunt in Collegio Do=
96 ctorum; † Doc. ipſi ſacerdotes appellantur. l. 1. in
prin. ibi, cuius merito quis nos ſacerdotes appellat: ff.
de iuſt. & iur. Et uerè layci ſunt milites Sancti Ste
phani poſſuntq; plures ducere nxores ſucceſſiuè, pro=
ut alij merè layci. Et prout dixerunt Impp. Leo, &
Anthemius in l. Aduocati. C. de Aduo. diuer. iu=
dici. de Aduocatis, & Doctoribus loquentes, non mi

nus

*nus prouident humano generi, quàm si prælijs, ac uulneribus patriam, parentesq; saluarent, nec.n.solos nostro Imperio militare credimus illos, qui gladijs, clipeis, & thorace nituntur, sed etiam aduocatos: militant nanq; patroni causarum, qui gloriose uocis confisi munimine laborantium spem, uitam, & posteros defendunt: & prout paulo superius dixi Imperator*
97 *Federi. in authen. habita. C. ne fi. pro pa. ait, † quorum scientia mundus illuminatur; ad obediendum Deo, & nobis eius ministris uita eorum informatur. Et Alexand. Imperator in l. ex diui Pij. C. de loca.*
98 *† Vlpianum Iurisconsultum parentem appellat, & ait ibi glo. in scientia, & ætate: Et adessent alij Equites Pontificij, aut Cæsarei, uel aliorum ordinum, uel Comites, & similes, qui ut singuli deberent præferri singulis, tamen ubi collegialiter proceditur locus istorum erit inferior, prout dicimus de Ca*
99 *nonicis, & Abbate. † licet.n. Abbas dignior sit Canonico, ut scribit Bal. in c. Pastoralis in prin. nu. 3. de offi. dele. tamen non præfertur Collegio Canonicorum, sed postponitur, saltem de consuetudine. & de hoc Nico. Boeri. in d. suo trac. de ordi. grad. &c. in prima parte sub nu. 20.*
100 *Quintò annectam de præcedentia † Principum, Ducum, Marchionum, Comitum, & Baronum compendiosè. Mitto summum Pontificem, Imperatorem, & reges; non. n. dubitari potest summum*
101 *† Pontificem præesse omnibus. c. solitæ, de maio. & obe. & de eius potestate Catal. in trac. de potesta. Papæ. tomo 2. ubi uidendum præsertim num. 14. & 15.*

*&*

*& 79. primum autem locum post eum tenere Impe=*
102 *ratorem, secundum reges, † quorum tres tamen co=ronantur, & unguntur, Hierosolimitanus, Franco=rum, & Angliæ, cæteri neq; coronantur, neq; inun=guntur, ut reges Castellæ, Legionis, Portugaliæ, seu Lusitaniæ, Aragonum, Granatæ, Nauarræ, Maioricarum, seu insularum Balearium, Daciæ, Noruegiæ, Sueßiæ, Hyberniæ, Scotiæ, Polloniæ, Hungariæ, Boemiæ, Armeniæ, de quorum præce=dentia inter se non dicam iu specie. & de his in fi. trac. de nume. titulisq; Cardi. &c. tomo. 2. De re=gia uero dignitate Anto. Corse. in trac. de Potes. regia. to. 5. & de omnibus Martin. Lauden. in*
103 *trac. de Principi. qui. q. 76. dicit † etiam regem Si=ciliæ ungi à Summo Pontifice secundum Alberi. in prima glo. rub. C. nu. 3. dicentem secundum quod legit in quodam libro Ecclesiæ Romanæ, qui appel=latur prouincialis, reges, qui coronantur, & ungun=tur sunt quatuor, scilicet Rex Hierosalimitanus, Rex Franciæ: Rex Siciliæ, & Rex Angliæ: alij non: nisi ex priuilegio, uel consuetudine hoc eis compete=ret, ut ibi. & dixit Lauden. in d. trac. de Principi. q. 130. reges coronari debere ab Imperatore, sed glo. quam alle. in c. Deniq;. 7. q. 1. hoc non dicit.*
104 *Et † de regibus, qui inunguntur, & multis alijs ultra supra dictos ui. Corset. in d. suo trac. de Potes. regia in secunda parte nu. 16. cum seqq. post Iac. Aluarot. in usi. feudo. in tit. Quis dica. Dux &c. nu. 17. & 18. ubi etiam de regibus infidelibus.*
105 *Prædictarum dignitatum post regiã, una alteri † di*

uersimodè præfertur secundum diuersitatem consuetudinum uariarum prouinciarum nam teste Cassaneo in Catalago gloriæ mundi in gallia Comes præfertur non solùm Marchioni, sed etiam Principi. de iure uerò.

106 † Princeps post reges primum obtinet locum. c. fundamenta. §. Proinde. de elec. lib. 6. Clem. 1. de Baptis. & ibi glo. in uer. regum & Cardi. Zabarel. col. pen. in 6. commento in fi. & Petr. de Anea. colum. 3. in 3. no. post Pau. Io. de Imo. in rub. ff. de uerb. obli. colum. 4. uers. Septimò no. Post Principem uenit Dux, post Ducem Marchio, post Marchionem Comes, post Comitem Baro.

Sunt qui asserunt hunc particularē titulum Principis ex eo habuisse originē, quòd rex multos filios Habēs, uni cuique assignabat aliquam ciuitatem cum territorio; & quia erant filij regis appellabantur Principes, eundemq; titulum conseruatum esse in successoribus in ipso dominio, quamuis non essent ex descendentibus regis; sed in Italia non habemus hunc titulum, nisi in regno utriusq; Siciliæ, licet Principem appellemus primogenitum Ducis, patre uiuente. Antiquiores sunt

107 † dignitates Ducis, & Comitis, quàm Marchionis; quia de illis duabus loquntur iura imperialia clausæ in corpore iuris ab Imperatore Iustiniano. De Ducibus enim habemus in l. 2. C. de offic. præfec. prætor. Aphri. hi enim præerant sex, uel septem millibus militum, & parebant magistro militum Aphricæ: quē Capitaneum generalem appellamus, & de Duciano iudicio in l. si quando. C. de appellat. De Comitibus

multi

*multi leguntur tituli in ultimis tribus libris Codicis ut in tit. de Comi. consisto. cum seqq. C. lib.12. & om=*
108 *nes Duces erant † spectabiles tantum, ut scribunt Doc. in l.1. ff. de offi. eius, ubi scripsi de Ducibus nu. 46. dicens contra Deci. non esse uerum quòd essent ali qui Duces Illustres per d. l. si quando. C. de appellat. nam magistratus ipsius Ducatus erat spectabilis tan tùm, licet is, qui huiusmodi magistratum gerebat posset alia ratione, alioue titulo esse illustris, & hoc probat illa lex. Comites similiter omnes erant specta*
109 *biles tantùm, † excepto Comite rerum priuata= rum, is est Procurator generalis Cæsaris, qui erat, & est illustris, ut dixi in d.l.1. nu.48. & num.32. Doc. autem in ea.l.1. uolunt, quòd Duces, & Comites sint etiam hodie spectabiles tantum, sic etiam Marchio= nes, quod ego ibi sub nu. 47. declarabam, eos scilicet esse illustres, uel spectabiles prout declarauerit Pa= pa, uel Imperator, & secundum qualitatem Duca= tus, Comitatus, uel Marchionatus uel alia ratione, prout hic Explicabo. nu. 141. cum seqq. Marchionem*
110 *† celticum uocabulum esse, quo Præfectus Equi= tum significetur, uoluit Alcia. Parergon lib.1. cap.27 fuisse igitur subdit hanc uocem, rerum in Italia po= nentibus Longobardis, & deinde Francis regibus, magistri stabuli, seu Equitum nomen. Sed abusiuè uidetur accipere magistrum equitum, quia hic erat co gnitus à iure, & illustris, quem Capitaneum genera= lem appellamus, nisi diceremus quòd magister mili= tum dicebatur; & sic peditum, & equitum, ut in rub. iunc. l. 1. C. de offi. mag. mili. & Alcia. dicit*

*magistrum equitum, sed nihil commune habere uidetur cum magistro stabuli : subdit Alciat. impropriæ iurisdictionis appellationem transiisse, sicut & Duces, & Comites. Sed in usib. feudo: in tit. Quis dica. Dux, Marchio, Comes, Capitaneus, uel ualuasor dicitur qui à Principe de Ducatu aliquo inuestitus est, Dux solito more dicitur; qui uerò de Marchia Mar*
111 *chio: † dicitur autem Marchia : quia Marcha ut plurimum iuxta mare sit posita : qui uerò de aliquo Comitatu, Comes appellatur ; qui uerò à Principe, uel aliqua potestate de plebe aliqua, uel plebis parte est inuestitus Capitaneus appellatur &c. & sic alia ratione appellatur Marchio quam dicat Alcia. Barones, Lauden. in prædicta. tracta. de Principi. q. 178.*
112 *† appellari ait potestates habentes iurisdictionem, qui in Longobardia magni Castellani appellantur, etiam si haberent in feudum castella. Bal. in c. uno delegatorum. de offi. dele. col. fi. sub nu. 6. sic loquitur : nam Barones illius castri benè possunt inter se diuidere, licet secus sit in dignitatibus regalibus sicut est Dux, Marchio, Comes, sed idem Bal. in c. in*
113 *notuit propè fi. sub nu. 18. de elec. dixit † appellatione magnatum uenire nobiles qui sunt in aliquo Potestatu, seu Baronia, seu qui aliqua regalia possidet, quos uulgus Barones appellat, uel consuetudo loquendi, alle. c. fundamenta. §. ut ergo de elec. lib. 6. debuit allegare. §. proinde, ubi tex. facit mentionem de Baronibus in hæc uerba: nullus Imperator, seu rex romanorum, uel alius (dicit gl. puta Græcorum) Imperator, uel Rex, Princeps, Marchio Dux, Comes, aut Baro. &c.*

*Ad=*

*Aduertẽdum quòd Bal. in p̃al. c. uno delegatorum uoluit, in effectu quòd Baronia non sit de dignitatibus regalibus, cuius contrarium uelle uidetur in p̃alle. c. innotuit. De Barone multa Alcia. Parergon lib. 5. cap. 16. quoad antiquitatem, & significatum uocabuli, sed non declarat qualis sit eius iurisdictio, & dignitas, & in quo ordine ponatur; solum in principio dicit Baronis uulgare nomen pro generoso, insigniq; homine in usu esse, quàm ita definire ait Bal. in d. c. innotuit, ut Baro sit quisquis merum, & mixtum imperium in aliquo castro concessione Principis habet. Elicit autem Alcia. ex mente Bal. quod intelligendum uidetur si alium particularem titulum non habeat dignitatis, ut Marchionis, uel Comitis; an autem, & quomodo id procedat, dicetur inferius: Idq; uidetur uoluisse Afflic. in præalle. c. 1. quis dica. Dux &c. nu. 9.*
114 *dum dixit quòd ista feuda dignitatum, scilicet † Ducatus, Marchionatus, & Comitatus dicuntur feuda titulata, feuda Baronum licet sint nobilia, non sunt titulata, & ibi nu. 7. de Marchia, & sub nu. 8. ex illius litteræ dicit digniorẽ esse Marchionẽ, quam Comitem; declaratq; hoc procedere cæteris paribus;*
115 *† quia si esset unus paruus Marchio, aliud esset; cùm dignitas augeatur respectu numeri, & dignitatis uasallorum: subditque, igitur studeant Barones habere uasallos doctores, & milites, & diuites, quia eorum dignitas ex hoc augetur. pro hoc tex. in authen. de defenso. ciui. in prin. in uers. Nos igitur, ibi, quantò enim quisq; præest melioribus, tantò maior ipse, & honestior est, et sub nu. 9. loquẽs de Principibus*

regni,

*regni, qui sunt uasalli regis, & sic recognoscunt superiorem regem Neapolis, qui tenet regnum ab eccle=*
116 *sia, certè( inquit)abusiuè † esse Principes; tamen gaudere beneficio Principum in aliquibus, ut in Cle. 1. de Baptis. & ibi per Doctores.*

*Iaco. Aluarot in præalle.c.1.in prin. col.fi.nu.19. uersic. Accedamus nunc quis dica. Dux &c. ait dignitatem ducalem proximam esse regali dignitati; & de hac ducali dignitate fieri mentionem in l.2.C.de offi. præfec. præto. Aphri. cum simi. & nume.20. quòd*
117 *† Duces creantur ab Imperatore, uel etiam à re= ge in regno suo. de dignitate particulari Principatus nihil dicit; nec de ea uerbum ullum in lib. feudorum. &c in præalle.c.fundamenta.§. proinde de elec. lib.6. prius nominatur Marchio, quàm Dux. & glo. in*
118 *clem. uni. de baptis. argumentatur † ex ordine litteræ quòd Princeps maior sit Marchione, & Duce: eodem ergo argumento Marchio esset maior Duce: & licet in tit. quis dica. Dux, Marchio, Comes &c. prius nominetur Dux, quàm Marchio, tamen econtra in eisdem usibus feudo. in titu. de feudo Marchiæ, Ducatus, &c Comitatus, præponitur Marchia Ducatui, sicut in d. c. fundamenta. §. Proinde.*

*Lucas de Penna in rub. C. de Comi. consisto. col. 2. in*
119 *princ. lib. 12. dicit quòd † in Italia maiores sunt Marchiones Comitibus; non sic in Francia, &c in Germania; loquitur autem de Marchionibus, & Comitibus, non de Ducibus, & Marchionibus, prout intellexit Nico. Boeri. in trac. de ordi. grad. &c. in*

*secunda*

*secunda parte, nume. 6.*

*Hostien. in summa de Pœniten. & remissi. in uersic. Cui Marchio col.32. no. Marchionem minorem esse Duce, maiorem tamen Comite & in Italia, & in Germania, seu in regno Arelatensi, & utenen. Sed dum Hostien. dixit Comitem esse clarissimum tantum, equiuocauit; quia omnes Comites erant, & sunt spectabiles, & aliqui illustres ut dixi supra & in l.1.nu.32. & 48. de offi. eius.*

*Nico. Boeri. in d. suo trac. eo. loco sub nu.4.uers. Deinde, loquens de ordine sedendi in consistorio regis Francorum dicit, deinde debent sedere, & collocari Duces, Marchiones, Comites &c.*

*Cassaneus in Catalago gloriæ mundi parte quinta consi=*
120 *deratione 45. ait † Ducem Burgundiæ digniorem esse omnibus alijs Ducibus, & in concilio Basiliensi fuisse pronunciatum ambasciatores Philippi Ducis Burgundiæ debere præcedere electores Imperij ratione Ducatus Burgundiæ, ac etiam maximè quia erat primus par Franciæ; & de familia regum francorum ex parte patris; & Imperatoris, & Ducis Bauariæ ex parte matris; & quia Electores habent solum nomen officij, & Dux Burgundiæ nomen dignitatis; aitq; fuisse dictum quòd esset primus post reges: sed non uidetur mihi credendum in hoc ipsi Cassaneo burgundo: & præsertim quia rationes ab eo assignatæ non uidentur ueræ: nam in primis ut dixit glo. in c. ad apostolicæ circa finem, in uer. illi autem. de sen=*
121 *ten. & re iud.lib.6. † Sex sunt Electores imperij, scilicet Archiepiscopus Maguntinus, Colomensis, &*

Tre=

*Treuerensis: ac tres layci, Comes Palatinus Rheni, Dux Saxoniæ & Marchio Brandeburgensis, & septimus accedit rex Boemiæ illis discordantibus; quòd Dux Burgundiæ præcederet dictos Archiepiscopos, uel regem Boemiæ, non est dicendum, & multò magis quòd eius legati: falsum etiam demonstratur alios electores non habere nisi officium; nam & propriam perpetuam habent iurisdictionem plenissimam, & dignitatem: & saltem Dux Saxoniæ non uideretur postponendus cum tot Romanorum Imperatores ex ea stirpe geniti sint, sitq; ipse tam magnus Dux.*
*Præterea & si Dux ipse Burgundiæ præcedere debe-*
122 *ret, † non eius legati ipsismet electoribus, prout de Duce Sabaudiæ & legatis Reipublicæ Venetæ scribit Deci. in c. sanè el secondo, uersi. & resoluendo. de offi delegati. Et ideo inaduertenter uidetur loqutus idem Cassaneus in d. suo trac. parte 12. consideratio-*
123 *ne 58. quòd † Dux Sabaudiæ præcederet Ducem Venetiarum, cum prælatus fuerit legatis Venetorum per Ludouicum regem Francorum: nam ut dixit Deci. in præallè. c. Sanè. Delegatus, uel locumtenens non debet honorari quantum principalis habito respectu ad principalem, & meritò, subdit, regia maiestas uoluit quòd Dux Sabaudiæ, qui erat ibi personaliter, legatis Venetorum præferretur. præsupponit autem digniorem esse Venetā Rempublicā &*
124 *notissimum est † legatos Venetos præferri legatis Dux Sabaudiæ: & quibuscunque legatis Italiæ præter summi Pontificis; & iure quidem: nam Senatus Venetus nullum recognoscit superiorem; & amplis-*

125 *plissimum habet Imperium & † plura regna, ut Cypri, & Cretæ; quam Candiam appellaret: ideoque superillustrem esse dixi in l. 1.nu.14.in fin.& nu. 15.ff.de offi. eius: præter id quod sit antiquior quibuslibet Ducibus, Marchionibus, & Comitibus: cum cœperit annis abhinc supra mille, quod nulli alij Reipublicæ nec ipsi romanæ contigisse legitur.*

*Nec etiam uerum puto quod Cassane. dixit in eodem suo Catalago gloriæ mundi in quinta parte consideratione*
126 *47. consuetudinem Franciæ se habere, quòd † Comes præcedat Marchionem maximè quando sunt de Comitibus, qui sunt pares Frãciæ, aut qui sunt de sanguine regali, cum sanguis regalis semper cæteris præferatur: & consuetudinem hanc esse ait etiam in Alamania, ubi secundum eum Comes præcedit Marchionem, licet in Italia Marchiones præcedant Comites: nam quoad consuetudinem Franciæ contrarium dixit Nico. Boeri. quem supra citaui & maioris esse auctoritatis quam Cassaneum neminem dubitare puto, maioremq; harum rerum notitiam habuisse: cum in sacro Burdigalensium senatu, seu regio parlamento fuerit eius curiæ Præses, cuius doctissimæ decisiones magnæ sunt auctoritatis. Et ista intelligo quoad Comites, qui non essent de paribus Franciæ, uel de sanguine regio: similiter uerum non puto quod Cassaneus dixit de consuetudine Germaniæ: nisi in Comite Palatino Rheni uno ex electoribus Imperij: tali.n.ordi-*
127 *ne descriptas inuenio † dignitates in Germania institutas anno 1001. ab Ottone tertio Imperatore: Quatuor Duces: quatuor Marchiones: quatuor Landgra-*

*uios: quatuor Burgrauios; quatuor Comites &c. qui particulariter descripti sunt circa finem trac. de nume. titulisque Cardinalium &c. tomo 2. ubi Palatinus Rheni Dux appellatur, non Comes, ibiq; post Comites ponuntur Barones, milites quatuor, & ultimo loco liberi quatuor: & quantum ego consequi potui anno abhinc 23. & 24. cum legationis munere fungerer apud inuictissimum Carolum Quintum Imperatorē, & in Gallia Belgica, & in Germania Marchiones regulariter præferuntur Comitibus.*

*Quòd in Italia dignior sit titulus Ducatus, quàm Co=*
128 *mitatus, uel Marchionatus, patet, † quia Dux Sabaudiæ erat Comes Sabaudiæ: & in augumentum dignitatis fuit creatus Dux ab Imperatore Amadeus ille uir Sanctus, ut scribit Iacobinus de sancto Georgio in trac. de feudis fol. 1. in §. Dubitatur etiam nu. 2. & Raphaele Volaterrano teste, Geographiæ libro 2. sub capite de Narbonensi, Amadeus creatus fuit Dux à Federico III. Imperatore; sic Dux Ferrariæ prius erat Marchio: & Dux Mantuæ diebus nostris anno 1530. cum esset Marchio fuit creatus Dux à magno illo Carulo V. Romanarum Imperatore, & Hispaniarum rege etc. Sed cum supra dictum fuerit nu. 115. magnum Comitē posſidētē. s. maius territorium, et pluribus, nobilioribusq; uasallis imperantē præferēdum esse paruo Marchioni mouebat uir quidam illustris difficultatem, quia ea ratione attenta rex Hispaniarum dici posset dignior Imperatore: quā obiectionem soluendo dicebam diuersos dari ordines*
129 *dignitatum, † superillustrem, incipiendo à supe=*

riore

*riore, illustrem, spectabilem; clarissimum, & infimum, & sic quinque secundum Doc. in l.1. ff. de offi. eius ubi latè scripsi nu.2. usque ad 52. tradens multa exempla cuiuslibet ordinis.*

130 *Papa † uerò, & Imperator non comprehenduntur sub aliquo ordine; etiam superillustri secundum magis com. opi. ut scripsi, & probaui in d.l.1.n.10. concordaui tamen opiniones nu. 11.*

131 *In ordine superillustrium ponunt Doc. † senatores illos antiquos, Consules, Dictatores, & Patritios, ut ibi scripsi nu.11. in fi. & nu. 12. cum seqq. declaraui quomodo ista procedant. probaui quoque sub nu.8. & 9. post Curt. iun. contra Deci. præceptorem*

132 *meum quòd † superillustris, & illustrissimus non importent idē: nam in ordine illustrium dantur quinque gradus l.2. C. ut digni.or.ser. dicuntur ergo illustrissimi ij, qui obtinebant supremum gradum in ordine illustrium; sed superillustris est diuersus ordo, & superior illustri ordine, in quo continetur Illustriss.*

133 *In secundo † ordine illustrium ponuntur Præfecti Prætorio, Præfectus urbi Præfecti sacri cubiculi, magister militum, de quibus latè scripsi in d.l.1. num.23. cum seq. declarans quæ sint istæ dignitates: & Quæstor sacri palatij; de quo scripsi ibi nu.29. usq; ad 32. & Comes rerum priuatarum, de quo ibi num.32. & rex; de quo scripsi ibi sub nu.32. uer. sequitur Rex cum seqq. Deci. tamen ibi nu.14. à quo non dissensi num.33. uoluit reges esse in ordine superillustrium, saltē quādo non recognoscunt superiorē; non tamē probo quod dixit eos equiparari Imperato. cum Imp. sit sup oēs ordines*

*ut dictum est supra; alios etiam ponunt Doc. ibi in ordine illustrium, Consiliarios Consistorij de quibus dixi ibi nu. 35. Doctores, qui in publicis Gymnasijs publicè professi sunt ordinariã uiginti annos continuos: de quibus dixi ibi nu. 36. & in addi. nu. 70. usq; ad 75. & supra nu. 59. Cardinales etiam, & Patriarchas; de quibus dixi ibi nu. 40. usque ad 44. & in addi. nu. 83. ubi etiam de Archiepiscopo Pisano.*

134 *In tertio † ordine spectabilium erant Prætores urbis Romæ: Præfectus uigilum, Proconsul; Præfectus augustalis; ut ibi scripsi nu. 45. Duces, Comites, ac etiam Marchiones; ut ibi scripsi num. 46. usq; ad 49. excepto Comite rerum priuatarum, i. Procuratore generali Cæsaris, qui est illustris ut ibi probaui nume. 48.*

*Cum igitur Duces, Marchiones, & Comites ponantur in eodem ordine spectabilium, & in eodem ordine dentur gradus, ut dixi supra de ordine illustri, non inconuenit quòd gradus alteretur ex circunstantijs, & sic quòd licet Dux in eodem ordine priorem gradum obtineat quàm Marchio, & Comes; & Marchio quàm Comes, Marchio habens latiorem ditionẽ, quique pluribus, & dignioribus uasallis praeest dicatur dignior paruo Duce, & sic de Comite: Multum. n. in*
135 *teresse uidetur † an sint plures eiusdem ordinis in diuerso gradu, an sint diuersi ordinis per ea; quæ scripsi in speculo ueræ politicæ Nobilitatis num. 55. Cum*
136 *.n. Bal. ibi relatus uoluerit † quòd si filia regis Frãcorum, quæ est illustris nubat Comiti, qui est spectabilis, efficiatur spectabilis, supremæ dignitatis gradu fuscato,*

*ſcato, Bar. uerò dixerit, quòd ſi filia regis nubat Comiti debet appellari regalis, uel ſi filia Comitis nubat uni minoris dignitatis debet appellari Comitiſſa, ſecus ſi nubat populari, concordabam iſtas opiniones, quòd Bal. intelligatur prout loquitur quando filia regis, & ſic illuſtris nuberet Comiti, qui eſſet ſpectabilis tantum, & ſic inferioris ordinis: Bar. uerò quando Comes eſſet illuſtris, & ſic eiuſdem ordinis, licet minoris gradus, & eadem modo quando filia Comitis ſpectabilis tãtum nuberet ſpectabili minoris tamẽ gradus Sed iſta alteratio dari non poteſt data diuerſitate ordinis, abſurdum.n.eſſet ſpectabilẽ præferri illuſtri, multò minus dicendum eſt regem, qui eſt in ordine illuſtrium, aut ad ſummum in ordine ſuperilluſtrium eſſe digniorem Imperatore, ex eo quod ipſe rex de facto plures habeat ſubditos, quàm Imperator, qui eſt ſuper omnes ordines, & à quo tanquàm à fonte pro-*
137 *fluunt omnes dignitates, & qui de iure † eſt dominus totius orbis, ut tradit Iaſ. in l. 1. col. 2. num. 6. C. de ſum. trini. dixi in l. Imperium nu. 155. ff. de iur. om. iud. & dixit Bar. in l. Hoſtes in 2. colum. ff. de capti.*
138 *† etiam populos non obedientes Imperatori, ut ſunt Veneti poſſe in ſeruitutem reuocari: quod uidetur declarandum ut per Bal. in c. ſicut ulti. col. 2. n. 5. & 6. De iur. iur. quando eſſent rebelles Imperij, ut ſcripſi*
139 *in d. l. Imperium nu. 144. † nam ea, quæ ſunt reſeruata Imperatori ſpecialiter in ſignum ſuæ præeminentiæ, & ſupremæ poteſtatis, & uniuerſalis dominij nullo modo, aut tempore etiam immemorabili præſcribi poſſunt, ut probaui in d. l. imperium nu. 143.*

*Quod*

140 *Quod autem supra dictum est † Duces, Marchiones, Comites esse in ordine spectabilium secundum Doc. declarandum est procedere regulariter, secus autem si Papa, uel Imperator in ordine illustrium eos posuerit, dignitatem illustrem illi Duci, Marchioni, uel Comiti concedens; uel ratione amplissimæ ditionis: quod exemplificari potest in Ducatu Mediolanensi: in Ducatu Florentiæ, & simi. Dux.n. Florentiæ tam latum habet imperium, totque antiquissimæ, nobilissimæq; Ciuitates, tot oppida, tot populi suæ ditioni parent, ut rex potius quàm Dux uideretur nominandus, præter id quod non est feudatarius, sed liber. de qua re alias scripsi.*

141 *Possunt † etiam esse Duces, Marchiones, & Comites illustres non ratione ipsius Ducatus, Marchionatus, uel Comitatus, sed ratione sanguinis, quia descenderint ab Imperatoribus, à regibus, uel aliter ab illustri, quia pater, uel auus illustrem adeptus fuerit dignitatem ijs modis, de quibus supra nu. 99. uel quod ipsemet aliqua ex dictis rationibus factus esset illustris: nã & priuatus ob merita propria potest fieri illustris, ut*
142 *patet ex supradictis, † & potest esse illustris aliquis in ciuitatibus inferioribus; quibus præerant defensores ciuitatum, ut in auct. de defenso. ciuita. circa fin. prin. ibi, nulli nec si honoratus sit magnificẽtissimorum illustrium dignitate hoc declinare concedimus; & in his terminis loquitur. l. si quando. C. de appel. ibi siue inter spectabiles idem Dux connumeretur, siue illustri dignitate decoretur, siue etiam maiore, cum etiam magisteriæ potestatis homines, necnon consulares sæpe utili*

tate ita publica poscente ad huiusmodi curam perue=
niant : uult.n. illa lex quod cum ipse magistratus Du
cianus sit spectabilis, appelletur ab eius sententijs ad
iudices, de quibus ibi nullo discrimine habito, non di=
gnitatem, sed Ducatus magistratum spectari uolens.

143 De Comitibus illustribus ratione sanguinis poni† po
test exemplum in Comite olim Sabaudiæ: qui hodie
est Dux: nam etiam Comes erat illustris tanquam de
scendens ab Imperatoribus, & Ducibus Saxoniæ; sed
in eo concurrebat etiam ratio præcedens amplissimæ iu
risdictionis, & sic utraque ratione erat illustris.

144 De † Marchionibus, in Marchione olim montis
ferati descendente à Paleologis Imperatoribus Con=
stantinopolitanis; & hodie in Alberico Cibo Ma=
laspina Marchione Massæ &c. descendente ab Inno
centio octauo summo Pontifice proauo paterno, cuius
etiam Alberici auia paterna fuit soror Leonis Deci=
mi Pontificis maximi: & Franciscus Cibo eius auus
paternus amplissimis gratijs, priuilegijsq; donatus fuit
à Federico tertio Imperatore & à Leone decimo præ
dicto, & Imperator noster eum illustrem in suis litte=
ris, & delegationibus appellat.

Aduertendum ad illud quod scripsi supra numero 77.

145 † Principes post regem primum obtinere locum in=
telligendum esse de ueris Principibus prout olim erat
Princeps Achaiæ per ea quæ scripsi supra nu. 84.

146 Postq̃ hunc tractatum compleui † Ill. Albericus
cibò Malaspina ad prĩcipatus ordinẽ fuit à Cæs. Ma
iestate erectus, creatusq; Massæ Princeps ipse cum po
steris: primogenitus ãt uiuẽte Patre Marchio Massæ.

147 Ma=

147 *Magnus † Cosmus Medices, Florentiæ, & Se
narum Dux, merito sublimatus est à Pio Quinto sum
mo Pontifice ad gradum, Dignitatemq; Magni D
cis Hetruriæ, cum habitu, insignibus, atque Coro
na Regijs, & consequenter cum titulo Serenissimi.
Aduertendum est etiam ad ea quæ dicta sunt supra :*

148 † *Nam Serenissimus Magnus Dux Hetruriæ, decreuit super præcedentia Aequitum S. Stephani in locis ditioni suæ subiectis, cui decreto standum est.
Et ex ijs multæ particulares quæstiones possunt decidi: Finis ad laudem, & gloriam Sanctissimæ Trinitatis, & Beatissimæ Virginis Mariæ.*

*FINIS.*